

ELÄKETURVAKESKUKSEN
TUTKIMUKSIA

Nuorten työskentely ja eläkkeen karttuminen vuosien 2005 ja 2017 eläkeuudistusten näkökulmasta

ILARI ILMAKUNNAS
KATI KUITTO
SUSAN KUIVALAINEN
AART-JAN RIEKHOFF
JANNE SALONEN

ELÄKETURVAKESKUKSEN TUTKIMUKSIA 01/2021

Nuorten työskentely ja eläkkeen karttuminen vuosien 2005 ja 2017 eläkeuudistusten näkökulmasta

ILARI ILMAKUNNAS

KATI KUITTO

SUSAN KUIVALAINEN

AART-JAN RIEKHOFF

JANNE SALONEN

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin: 029 411 20

Sähköposti: etunimi.sukunimi@etk.fi

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon: 029 411 20

E-post: förnamn.efternamn@etk.fi

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS, FINLAND

Phone: +358 29 411 20

E-mail: firstname.surname@etk.fi

Helsinki 2021

ISBN 978-951-691-328-8 (PDF)

ISSN 1798-7482 (verkkojulkaisu)

TIIVISTELMÄ

Nuorten työssäkäynti on merkityksellistä paitsi nuorten itsenäistymiskehityksen, opiskeluaikojen, työllisyystavoitteiden myös eläketurvan kannalta. Nuorten työskenteleminen on viime vuosina yhä vahvemmin nivoutunut osaksi työeläkejärjestelmää. Vuosien 2005 ja 2017 eläkeuudistuksissa työeläkkeen karttuminen säädettiin alkamaan aiempaa nuoremmalla iällä tapahtuvasta työskentelystä. Vuoden 2017 alusta palkkatyöstä on kertynyt työeläkettä seuraavan kuukauden alusta alkaen henkilön täytettyä 17 vuotta. Vuoden 2005 eläkeuudistuksessa eläkkeen karttumisen alaikäraja las-ki 23 ikävuodesta 18 ikävuoteen. Kyseisten uudistusten vaikutuksia eläke-karttumiin ei ole juurikaan arvioitu. Teema on tärkeä laajemminkin, sillä nuorten työmarkkinakiinnittyminen vaikuttaa myöhempään työuraan ja an-sioihin.

Tutkimuksessa tarkastellaan Eläketurvakeskuksen kattavien rekisteritieto-jen avulla, kuinka tyypillistä nuorten työskentely on sekä sitä, miten keskei-set taustatekijät ovat yhteydessä työskentelemiseen. Lisäksi tarkastellaan, missä määrin työskentelevät nuoret tekevät töitä ja kuinka paljon he an-saitsevat. Aineisto mahdollistaa nuorten työskentelemisen tarkastelemisen yksittäisten ikävuosien tasolla. Tutkimus keskittyy erityisesti vuoden 2019 tilanteeseen ja täten tutkimus tarjoaa ajantasaisen katsauksen nuorten työskentelemisestä. Viime vuosina tapahtuneita muutoksia työskentelyn yleisyydessä havainnollistetaan vertaamalla eri syntymäkohorttien työ-skentelyä ikävuosittain. Tutkimuksessa nuorilla viitataan 17–22-vuotiaisiin. Tämän rajauksen taustalla ovat eläkeuudistukset, joiden vaikutukset ovat koskeneet nimenomaan tämän ikäryhmän työeläkekarttumia. Sekä 17-vuo-tioiden että 18–22-vuotiaiden osalta havainnollistetaan, kuinka paljon ky-seisinä ikävuosina työskennellään ja kuinka paljon työskentelemisestä ker-tyy eläkettä.

Valtaosa nuorista työskentelee, mutta suurella osalla vuosiansiot ovat pieniä

Tulokset osoittavat, että useimmat nuoret työskentelevät ainakin jonkin verran jo hyvin varhaisessa vaiheessa elämänkulkua. 19-vuotiaista noin 76 prosenttia työskenteli ainakin hieman vuonna 2019 ja 22-vuotiaista jo

hieman yli 80 prosenttia. Toisin sanoen valtaosa saa kokemusta työskentelestä ja työelämästä nuorella iällä. Nuorilla – etenkin alle 20-vuotiailla – korostuu kesäajan työskentely. Toisaalta tutkimus myös osoittaa, että nuorten työskentelemisessä ei ole kyse vain kesäajan työskentelestä.

Nuorilla – erityisesti alle 19-vuotiailla – vuosiansiot ovat keskimäärin varsin pieniä. Ikävuosien 18 ja 22 välillä pienimpiä ja suurimpia ansiota saavien väliset suhteelliset erot vuosiansioissa kaventuvat. Tämä johtuu ennen kaikkea hyvin pieniä ansioita saavien määrän vähenemisestä. Työskentelevien nuorten keskimääräiset työskentelykuukaudet kalenterivuoden aikana kasvavat iän mukaan. Tätä selittää toisaalta vain muutaman kuukauden työskennelleiden osuuden väheneminen, mutta toisaalta myös 10–12 kuukautta työskennelleiden osuuden kasvu.

Nuoret naiset työskentelevät nuoria miehiä useammin

Tulosten perusteella nuoret naiset työskentelevät useammin kuin nuoret miehet. Ero kuitenkin pienenee iän myötä. Tämä johtuu toisaalta siitä, että miehillä työskentely yleistyy iän mukaan sekä toisaalta siitä, että naisten työskentelyn yleisyys ei juuri muutu ikävuosien 20–22 aikana. Työskentelykuukausien lukumäärän perusteella sukupuolieroa ei enää ole 22-vuotiailla. Eroa työskentelykuukausissa on kuitenkin läpi ikävuosien 17–22 sen suhteen, tehdäänkö ne julkisella vai yksityisellä sektorilla: nuoret naiset työskentelevät nuoria miehiä yleisemmin julkisella sektorilla. Kuitenkin valtaosa sekä nuorista miehistä että nuorista naisista työskentelee yksityisellä sektorilla. 18–22-vuotiaissa miehet ovat yliedustettuja suurempia ansiotuloja saavien joukossa.

Maahanmuuttajataustaiset nuoret työskentelevät harvemmin kuin suomalaistaustaiset. Miehillä ero suomalais- ja maahanmuuttajataustaisten välillä työskentelyn yleisyydessä laskee ikävuosien 18–22 aikana, mutta naisilla ei erossa juuri tapahdu muutosta. Tulosten perusteella suomalaistaustaisiin verrattuna maahanmuuttajataustaiset nuoret ovat yliedustettuina heissä, joiden ansiotulot ovat pienet.

1990-luvun lopussa syntyneet työskennelleet nuorella iällä muita 1990-luvulla syntyneitä enemmän

Vuosina ennen koronapandemiaa Suomessa vallinnut merkittävä työllisyyskasvu näyttää heijastuneen nuorten työskentelemiseen siten, että 1990-lu-

vun lopussa syntyneillä nuorilla työskentely on ollut varsin yleistä. Vuosina 1997–2000 syntyneet ovat työskennelleet viimeisimmän tarkastelussa olleen ikävuotensa aikana yleisemmin kuin vuosina 1992–1996 syntyneet samassa iässä. Nämä erot havainnollistavat, että taloudellisella suhdanteella sinä ajankohtana, jolloin nuoret tulevat työmarkkinoille, voi olla merkittäviä vaikutuksia nuorten työskentelyn yleisyyteen.

Eläkeuudistukset ovat hyödyttäneet nuoria, joskin eläkekarttumat tyypillisesti pieniä

Tutkimuksessa arvioitiin, kuinka paljon eläkettä nuorille karttuu niiden ikävuosien aikana, joihin vuosien 2005 ja 2017 eläkeuudistukset ovat vaikuttaneet. Vuoden 2017 eläkeuudistuksen eläkekarttuman alaikärajan laskeamisella 18 ikävuodesta 17 ikävuoteen on odotetusti ollut vain hyvin pieni vaikutus eläkekarttumiin. Vaikka yli puolet nuorista työskentelee edes hieman ollessaan 17-vuotiaita, ovat työskentelykuukausien lukumäärä ja ansiot keskimäärin hyvin pieniä. Mediaanieläkekarttuma kaikilla vuonna 2000 tai 2001 syntyneillä 17-vuotiailla oli 0,6 euroa ja työskennelleillä 1,8 euroa kuukautta kohden. Muutamalla prosentilla nuorista eläkekarttuma 17-vuotiaana tapahtuneesta työskentelystä oli yli kymmenen euroa kuukautta kohden.

Vuoden 2005 eläkeuudistus, jossa eläkekarttuman alaikäraja laskettiin 23 ikävuodesta 18 ikävuoteen, on vaikuttanut valtaosan nuorista eläkekarttumaan. Syntymäkohorteissa 1992–1996 keskimäärin vain vajaa yhdeksän prosenttia ei työskennellyt lainkaan ikävuosina 18–22. Enintään puoli vuotta työskennelleitä oli keskimäärin noin yhdeksän prosenttia syntymäkohortista, 7–12 kuukautta työskennelleitä vajaa yhdeksän prosenttia, enemmän kuin vuoden, mutta enintään kaksi vuotta työskennelleitä vajaa 19 prosenttia, enemmän kuin kaksi vuotta, mutta enintään neljä vuotta työskennelleitä noin 38 prosenttia ja yli neljä vuotta työskennelleitä noin 16 prosenttia. Vuonna 1996 syntyneillä 18–22-vuotiaana saaduista ansioista kertyneen eläkkeen mediaani oli kaikilla syntymäkohorttilaisilla noin 42 euroa ja työskennelleillä noin 47 euroa kuukautta kohden. Eniten ansainneessa kymmenessä prosentissa kyse oli yli 120 euron eläkekarttumasta kuukautta kohden.

Valtaosa nuorista työskentelee jossain vaiheessa ikävuosien 17–22 aikana. Täten tehdyt muutokset eläkekarttuman alaikärajaan tulevat näkymään suurimman osan nuorista työeläkkeissä. Kaiken kaikkiaan varhaisen työ-

uran huomioiminen eläkekarttumassa omalta osaltaan tuo turvaa erilaisia myöhempiä urakatkoksia varten. Myös yhdenvertaisuuden kannalta on hyvä, että koko työura tulee huomioiduksi työeläkkeessä.

SUMMARY

Working is important for young people not only for their development into independent individuals, their studies and employment but also for their pensions. In recent years, employment of the young has been increasingly intertwined with the earnings-related pension system. As a result of the 2005 and 2017 pension reforms in Finland, pension begins to accrue for work at a younger age than before. Since the beginning of 2017, earnings-related pension is accrued from the beginning of the month following the month in which the person turned 17. As a result of the 2005 pension reform, the age at which pension begins to accrue was lowered from 23 to 18. The effects of these reforms on pension accrual have not been properly assessed before. The subject is important in a broader sense also because the labour market attachment of young people affects later working life and earnings.

In this study, we use the Finnish Centre for Pensions' register data to examine how common it is for the young to work and how background variables are associated with working. We also review how much employed young Finns work and how much they earn. The data allows us to analyse the working of the young at different ages. The study focuses particularly on the situation in 2019 and is thus offering an up-to-date review of the working of the young. Changes in the frequency of working in recent years are illustrated by comparing the employment of different birth cohorts at various ages. The young refer to people aged 17–22 years. This age range has been used because of the pension reforms that have impacted the pension accrual of this specific age group. For both the 17-year-olds and those aged between 18 and 22, we illustrate how much young Finns have worked at these specific ages and how much pension they have accrued from their work.

Most young work and have low earnings

The results of our study show that most young people work at least to some extent already at a rather young age. Of the 19-year-olds, around 76 per cent did at least some work in 2019. The equivalent percentage for the 22-year-olds was slightly more than 80 per cent. In other words, most of the

young obtain some experience of working and working life at a young age. Work of the young – particularly those aged under 20 – is characterized by summertime employment. Yet our study shows that many also work at other times of the year.

The young – particularly those under 19 – have on average rather low annual earnings. The relative gap between those earning the least and those earning the most narrows between the ages 18–22 years. This is primarily due to a reduced number of those with very low earnings. Among the young Finns who work the average number of working months per calendar year grows with age. This is explained, on the one hand, by a decreasing number of those who work only for a few months and, on the other hand, by an increase in the number of those who work for 10–12 months per year.

Young women work more often than young men

Our study shows that young women work more often than young men. The difference decreases with age. This is partly because the number of men who work increases with age and partly because the incidence of working among women aged 20–22 remains fairly stable. In terms of the number of working months, there is no longer a gender gap among the 22-year-olds. Through the ages 17–22, the number of working months differs depending on whether the work is performed in the private or public sector: young women work more often in the public sector than do young men. However, the majority of young men and women work in the private sector. Among the 18–22-year-old, men are overrepresented among workers with high earnings.

Young immigrants work less often than the young native population. The gap between the employment rate of immigrant and native males narrows in the ages 18–22, but for females, the gap remains unchanged. Based on our results and compared to native young people, young immigrants are overrepresented among the group with low earnings.

Working more common among those born at the end of the 1990s compared to others born that decade

The considerable growth in employment in Finland before the corona pandemic was reflected in the employment of the young: working was

prevalent among persons born at the end of the 1990s. According to our study, when examined at the same age, those born between 1997 and 2000 worked more frequently than those born between 1992 and 1996. These results illustrate how fluctuations in the economy at the time when the young enter the labour markets may affect how common it is for young Finns to work.

The young have benefitted from the pension reforms although their pension accruals tend to be small

In this study, we assess how much pension young Finns accrue during the ages that have been affected by the 2005 and 2017 pension reforms. As can be expected, lowering the age as of which pension begins to accrue from 18 to 17 years in connection with the 2017 pension reform had only a minor impact on pension accrual. Although more than half of the young do at least some work at age 17, the number of working months and earnings are, on average, very small. The median pension accrual for all 17-year-olds born in 2000 or 2001 was 0.6 euros per month; for those who had worked, it was 1.8 euros per month. A few per cent of the young had accrued pension of more than 10 euros per month for work done at the age of 17.

However, the 2005 pension reform, which lowered the age at which pension is accrued from 23 to 18 years, has affected the pension accrual of most young people in Finland. On average, in the birth cohorts 1992–1996, only slightly less than 9 per cent did not work at all between the ages of 18 and 22. Around 9 per cent of these birth cohorts had worked for less than seven months; slightly less than 9 per cent for 7–12 months; slightly less than 19 per cent between 1–2 years; around 38 per cent for 2–4 years and around 16 per cent for more than 4 years. The median pension for earnings received at age 18–22 of all persons born in 1996 was around 42 euros per month and around 47 euros per month for those who had worked. The 10 per cent with the highest earnings accrued a monthly pension of more than 120 euros.

A large share of the young in Finland work at some point between the ages 17–22 years. Thus, the changes to the age from which pension begins to accrue will be reflected in the earnings-related pensions of most young people. As such, accruing pension from a young age offers security in case of later breaks in working life. In terms of equality, it is also good that the entire working life is considered in earnings-related pensions.

SISÄLTÖ

1 Johdanto	15
2 Katsaus nuorten työskentelemistä koskevaan kirjallisuuteen ja eläkeuudistuksiin	17
2.1 Nuorten työskentely ja sen yhteiskunnalliset vaikutukset ja merkitykset	17
2.2 Aikaisempi suomalainen tutkimus	19
2.3 Vuosien 2005 ja 2017 eläkeuudistukset nuorten eläkekarttumien näkökulmasta	22
3 Tutkimusaineisto ja menetelmät	25
3.1 Aineisto	25
3.2 Työskentelyn määrittäminen	26
3.3 Iän määrittäminen	29
3.4 Tilastomenetelmät	30
4 Tulokset	31
4.1 Nuorten työskenteleminen Suomessa	31
4.1.1 Yleisyys, ansiot ja erityispiirteet	31
4.1.2 Työskentely taustatekijöiden mukaan tarkasteltuna	38
4.2 Nuorten eläkettä kartuttava työskentely eläkeuudistusten näkökulmasta	47
4.2.1 Työskentely 17 vuoden iässä	47
4.2.2 Työeläkekarttuma 17 vuoden iässä tapahtuneesta työskentelystä	50
4.2.3 Työskentely ikävuosien 18–22 aikana	51
4.2.4 Työeläkekarttuma 18–22-vuotiaana tapahtuneesta työskentelystä	53
5 Yhteenveto ja keskustelu	56
Lähteet	61
Liitetaulukot	67

1 Johdanto

Nuorten työmarkkinakiinnittymiseen on kiinnitetty paljon huomiota viime vuosina. Taustalla on huoli ikääntyvästä väestöstä, julkistalouden tilasta sekä nuorten hyvinvoinnista ja huono-osaisuudesta. Huomio on kiinnittynyt paljon myös koulutuksen ja työmarkkinoiden ulkopuolella oleviin nuoriin ja muihin nuoriin, joiden työmarkkinatilanne on haasteellinen. Nuorten työskentelemistä on tutkittu vähemmän kuin koulutuksen ja työmarkkinoiden ulkopuolella olevia nuoria, vaikka työurien pidentäminen myös niiden alusta on esitetty tavoitteeksi viimeaikaisissa hallitusohjelmissa (Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 2015; Pääministeri Antti Rinteen hallituksen ohjelma 2019). Nuorten työskentelemisellä on merkitystä paitsi nuorten itsenäistymiskehityksen, opiskeluaikojen, urapolkujen, työllisyystavoitteiden myös eläketurvan kannalta.

Nuorten työskenteleminen on yhä vahvemmin nivoutunut osaksi työeläkejärjestelmää. Vuosien 2005 ja 2017 eläkeuudistuksissa työeläkkeen karttaminen säädettiin alkamaan aiempaa nuoremmalla iällä tapahtuvasta työskentelystä (luvussa 2.3 eläkeuudistuksista tarkemmin). Uusimman eläkeuudistuksen myötä palkkatyöstä karttuu työeläkettä 17 vuoden iästä alkaen. Yrittäjillä eläkettä karttuu 18 vuoden iän saavuttamisen jälkeen. Vuoden 2005 eläkeuudistuksessa eläkkeen karttamisen alaikäraja laski 23 ikävuodesta 18 ikävuoteen. Kyseisten uudistusten vaikutuksia nuoriin ei ole juurikaan arvioitu (ks. kuitenkin Hämäläinen 2004). Siitä, kuinka paljon nuorten työskentely kartuttaa työeläkettä, on hyvin vähän tutkittua tietoa.¹ Riippumatta toteutuneista eläkeuudistuksista nuorten työskentelemisellä on epäsuoria vaikutuksia työeläkekarttumiin, sillä vaikeudet kiinnittyä työmarkkinoille vaikuttavat myöhemmän työuran kehitykseen ja ansioihin. Nuoruus ja nuori aikuisuus ovat merkittäviä elinvaiheita, joilla on vaikutuksia myöhempiin elämänkulun vaiheisiin (esim. Scarpetta ym. 2010; Bell & Blanchflower 2011).

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan Eläketurvakeskuksen kattavien rekisteritietojen avulla, kuinka tyypillistä ja millaista nuorten työskentely on sekä sitä, miten keskeiset taustatekijät ovat yhteydessä työskentelemiseen. Ai-

1 Työeläkevakuutettujen lukumäärästä julkaistaan tarkkoja ikäryhmittäisiä tietoja vuosittain (Eläketurvakeskus 2020a).

neisto mahdollistaa nuorten työskentelemisen tarkastelemisen yksittäisten ikävuosien tasolla. Tutkimus keskittyy erityisesti vuoden 2019 tilanteeseen ja täten tutkimus tarjoaa ajantasaisen katsauksen nuorten työskentelemisestä. Viime vuosina tapahtuneita muutoksia työskentelyn yleisyydessä havainnollistetaan vertaamalla eri syntymäkohorttien työskentelyä ikävuosittain. Tutkimuksen tavoitteena on tarkastella työskentelyn yleisyyden lisäksi sitä, missä määrin työskentelevät nuoret tekevät töitä. Tutkimuksessa myös selvitetään, missä suhteessa nuoret työskentelevät julkisella ja yksityisellä sektorilla sekä sitä, mikä on kesätöiden osuus kaikesta nuorten työskentelystä.

Tutkimuksessa tarkasteltavat keskeiset taustatekijät ovat sukupuoli, maahanmuuttajatausta ja asuinmaakunta. Vaikka yleisesti tiedetään paljon sukupuolieroista työmarkkinoilla, on mielenkiintoista tarkastella nuortenkin tilannetta. Suomessa maahanmuuttajataustaisen väestön osuus on kasvanut ja sen voidaan olettaa jatkavan kasvua. Maahanmuuttajataustan mukainen tarkastelu kertoo nuorten erilaisista lähtökohdista sekä maahanmuuttajien integroitumisesta Suomen työmarkkinoille. Alueellinen tarkastelu kertoo nuorten erilaisista mahdollisuuksista ja lähtökohdista eri alueilla. Suomessa suurimmat kaupungit sekä niiden kehyskunnat ovat olleet muuttoliikkeen voittajia (Kytö & Kral-Leszczynska 2013).

Tutkimuksessa nuorilla viitataan 17–22-vuotiaisiin. Tämän rajauksen taustalla ovat eläkeuudistukset, joiden eläkekarttuman alaikäraja koskevat muutokset ovat vaikuttaneet nimenomaan tähän ikäryhmään. Sekä 17-vuotiaiden että 18–22-vuotiaiden osalta havainnollistetaan, kuinka paljon kyseisinä ikävuosina työskentelemisestä kertyy eläkettä. Lisäksi tutkimuksessa myös havainnollistetaan ikävuosien 18–22 aikaista yhteenlaskettua työskentelyä ja siinä tapahtuneita muutoksia 2010-luvulla. Näiden tarkasteluiden avulla tutkimus tuottaa uutta tietoa eläkeuudistusten arvioinnin tueksi.

2 Katsaus nuorten työskentelemistä koskevaan kirjallisuuteen ja eläkeuudistuksiin

2.1 Nuorten työskentely ja sen yhteiskunnalliset vaikutukset ja merkitykset

Tässä tutkimusraportissa huomio on nuorten osalta tärkeässä nivelvaiheessa, jolloin siirrytään nuoruudesta aikuisuuteen. Tutkimuksen ikärajaus sisältää ikävuosia sekä ennen että jälkeen täysi-ikäisyyden saavuttamisen. Tähän nivelvaiheeseen liittyy muun muassa tärkeitä koulutukseen ja työmarkkinaosallistumiseen liittyviä valintoja. Yleisesti ottaen nuoruus ja nuoriaikaisuus ovat elämänvaiheita, joihin liittyy runsaasti erilaisia elämänkulutus tapahtumia (esim. Rindfuss 1991; Shanahan 2000). Siirtymää koulutuksesta työelämään onkin tutkittu paljon kansainvälisesti (Buchmann & Kriesi 2011). Siirtymällä koulutuksesta työelämään viitataan yleisesti ottaen koko ajanjaksoon, jonka aikana nuoret tyypillisesti siirtyvät työmarkkinoille.

Yleisesti ottaen sujuva siirtyminen koulutuksesta työelämään on monella tapaa tärkeää: sujuvalla siirtymällä voi olla vaikutusta ura- ja tulokehitykseen, siirtymä on tärkeä nuorten itsenäistymisprosessin kannalta ja työskentely mahdollistaa korkeamman tulotason. Nuorilla voi työskentelyssä korostua myös eri tekijöitä verrattuna hieman vanhempiin henkilöihin: työskentelystä seuraa nuorille mahdollisuuksia vastuunottoon ja nuoret saavat viitteitä mahdollisista ammateista ja oppivat työelämästä ja sen käytännöistä (Kouvonen 2001). Tämän siirtymän sujuvuus sisältää epävarmuutta, sillä nuorilla on tyypillisesti matala koulutustaso ja työkokemusta on ehtinyt kertyä vain vähän tai ei ollenkaan. Kansainväliset vertailut ovat havainnollistaneet, että nuorten työmarkkinaosallistumisen yleisiä piirteitä ovat osa- ja määräaikaiset työsuhteet, työttömyys ja alityöllisyys (Quintini ym. 2007; European Commission 2017). Siirtymä on usein myös epä säännöllinen: työjaksojen välissä voi olla työttömyysjaksoja tai jaksoja työmarkkinoiden ulkopuolella ja opiskelua ja työssäkäyntiä saatetaan yhdistää (Quintini ym. 2007; Saloniemi ym. 2020). Kansainvälisistä samankaltaisuuksista siirtymässä koulutuksesta työelämään huolimatta kullakin

maalla on omat piirteensä: hyvinvointivaltio ja työmarkkinat asettavat sekä mahdollisuuksia että rajouksia nuorten siirtymille.

Nuorten työskentelemiseen voimakkaasti vaikuttava tekijä on kouluttautuminen ja sen yleisyys. Suomessa tavoitellaan, että merkittävä osuus nuorista hankkisi korkeakoulutustutkinnon (Kalenius & Karhunen 2018). Kouluttautumisella on kuitenkin erilaisia lyhyen ja pitkän aikavälin vaikutuksia työskentelemiseen. Lyhyellä aikavälillä opiskeluun käytetty aika vähentää nuorten mahdollisuuksia työskennellä. Myös esimerkiksi opintotukeen liittyvät tulorajat voivat vähentää nuorten työskentelemistä. Kuitenkin pidemmällä aikavälillä kouluttautuminen on yhteydessä korkeampiin työllisyysasteisiin (OECD 2019). Korkeakoulutetuilla myös ansiokehitys on suotuisaa (Koerselman & Uusitalo 2014). Tieto- ja kommunikaatioteknologian merkityksen korostuessa korkeatasoinen osaaminen on yhä tärkeämmässä asemassa. Samanaikaisesti kyse ei ole vain korkeakoulutuksesta, sillä monet tutkimukset ovat havainnollistaneet, kuinka nuorilla, joilla on vain perusasteen tutkinto, on erityisen korkea huono-osaisuusriski (esim. Ilmakunnas 2019; Ilmakunnas ym. 2015). Tämän tutkimuksen keskittyessä 17–22-vuotiaisiin on selvää, että lyhyen aikavälin vaikutukset korostuvat tuloksissa. Toisin sanoen, mikäli nuorten työskenteleminen on vähäistä, voi se johtua kouluttautumisesta, mikä on sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta hyödyllistä.

Nuorilla on Suomessa tiettyjä erityispiirteitä, jotka on syytä huomioida tämän tutkimuksen tuloksia ennakooidessa. Osa erityispiirteistä on yhteydessä nuorten suurempaan ja toiset vähäisempään työskentelyyn. Monet tällaiset tekijät liittyvät koulutukseen. Suomessa vain hyvin pieni osa ei aloita toisen asteen opintoja peruskoulun jälkeen. Tämä voi vaikuttaa erityisesti alle 20-vuotiaiden työskentelymahdollisuuksiin. Toisaalta Suomessa toisen asteen koulutuksen keskeyttäminen on melko yleistä (Aho & Mäki-aho 2014), sillä 15 prosenttia lukion aloittaneista ja ammatillisen perustutkinnon aloittaneista jopa neljännes keskeyttää koulutuksen. Osin keskeyttäminen voi tarkoittaa nuorella iällä työskentelemistä, mutta merkittävä osa keskeyttäneistä aloittaa toisen tutkinnon ja toisaalta osa jää kokonaan koulutuksen ja työmarkkinoiden ulkopuolelle (Aho & Mäki-aho 2014). Suomessa korkeakoulutus aloitetaan melko myöhällä iällä ja myös valmistumisen tapahtuu keskimäärin verrattain myöhään (Breen & Buchmann 2002; Loukkola & Tuononen 2019). Välivuosien lisäksi opiskeluaikat selittävät korkeaa keskimääräistä valmistumisikää (Aho ym. 2012; Saloniemi ym. 2013). Täten nuorten aikuisten työllisyys voi lähteä kasvamaan Suomessa merkit-

tävämmin vasta hieman myöhemmin kuin muualla. Toisaalta niin kutsutut välivuodet toisen asteen opintojen ja korkeakoulutuksen välillä voivat kasvattaa nimenomaan nivelvaiheen aikaista työskentelemistä. Suomessa on melko tyypillistä, että opiskelijat käyvät ainakin osa-aikaisesti töissä (Hämäläinen 2004; Aho ym. 2012; Saloniemi ym. 2013). Suomessa suuri osa kunkin syntymäkohortin miehistä suorittaa varusmies- tai siviilipalveluksen yleensä noin 20. ikävuoden tienoilla.² Yksi nuorten työskentelemistä mahdollisesti lisäävä tekijä on se, että Suomessa muutetaan kansainvälisesti vertaillen varhain pois vanhempien luota (Iacovou & Skew 2010). Itse näisesti asuvat nuoret voivat tarvita ansiotuloja kattaakseen muun muassa asumiskustannukset.

2.2 Aikaisempi suomalainen tutkimus

Nuorten työskentely aikaisemman tutkimuksen valossa

Tässä luvussa käydään lyhyesti läpi, mitä aiemmat suomalaiset tutkimukset nuorten työskentelemisestä ovat havainneet. Huomio on erityisesti 2000-luvun tilanteesta. Nuorten työskentelyä koskevaa tutkimusta on tehty erityisen paljon vuosituhaten vaihteen lähetyvillä sekä 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen lopussa alkaneen talouskriisin aikana ja pian sen jälkeen. Yleisesti ottaen nuorten koulutuksen ja työmarkkinoiden ulkopuolella olemista ja nuorten työttömyyttä on tutkittu enemmän kuin nuorten työskentelemistä. Nuorten työskentelemistä on yleensä tutkittu laajemmalla ikärajauskella kuin tässä tutkimuksessa on tehty (esimerkiksi 15–24-vuotiaat tai 15–29-vuotiaat). Osittain laajemmat ikärajaukset selittivät sillä, että tutkimuksia on tehty myös kyselytutkimuksiin perustuen, jolloin tapausten lukumäärä on jäänyt nuorten osalta matalaksi. Osa tutkimuksista on jakanut nuoret ja nuoret aikuiset useampaan ryhmään (esimerkiksi 15–24-vuotiaat ja 25–34-vuotiaat). Tällaisten tutkimusten osalta tässä tutkimuskatsauksessa on huomioitu vain tuloksia koskien ikäryhmää tai -ryhmiä noin 20. ikävuoden lähetyvillä.

Nuorilla (15–24-vuotiaat) työllisyys on matalammalla ja työttömyys korkeammalla tasolla kuin vanhemmissa ikäryhmissä (Suomen virallinen tilasto (SVT)). Lisäksi keskimääräinen koko-aikaisten palkansaaajien kuukausipalkka on kaikista matalin nuorilla (Tilastokeskus 2020). Yleisesti ottaen

² Lähes 25 000 henkilöä aloitti varusmiespalveluksen vuonna 2019 (Findikaattori 2020).

voidaan sanoa, että nuorten työmarkkinatilanne on herkkä talouden suhdanteille. Finanssikriisin aikana vuosien 2008 ja 2009 välillä nuorten työllisyysaste laski merkittävästi (Keinänen & Sinivuori 2010; Alatalo ym. 2017). Laskusuhdanteiden aikana nuorten työllisyys laskee ja työttömyys kasvaa, sillä nuorilla on usein määräaikaista työsopimuksia. Nuoret myös tyypillisesti työskentelevät yksityisellä sektorilla, mikä on julkista sektoria suhdanneherkempi (Pyöriä & Ojala 2016). Esimerkiksi työttömyyttä koskevia lukuja tasoittaa kuitenkin se, että moni nuori hakeutuu opiskelemaan tai suorittamaan opintonsa valmiiksi taloudellisten laskusuhdanteiden aikana.

Finanssikriisin jälkeen nuorten työmarkkinatilanne ei välittömästi parantunut Suomessa. Kaiken kaikkiaan vuosina 2008–2015 työllisyysasteen laskua tapahtui muissa nuorten ja nuorten aikuisten ikäryhmissä paitsi 15–19-vuotiailla (Alatalo ym. 2017). Vaikka nuorten työttömyys laski hieman välittömästi finanssikriisin jälkeen, kääntyi työttömyys jälleen nousuun 2010-luvun alussa ja työttömyys lähti laskuun vasta noin vuonna 2015 (Alatalo ym. 2017). Erityisesti nuorten pitkäaikaistyöttömyys kasvoi voimakkaasti (Alatalo ym. 2017). Aivan viime vuosina – ennen vuonna 2020 Suomeenkin iskenyttä koronapandemiaa – on ollut viitteitä työllisyysasteiden kasvusta ja työttömyyden laskusta nuorilla (Larja 2018; Alatalo ym. 2019).

Yleisesti ottaen nuorten ikäryhmien sisällä työskentelemisen yleisyys ja ansiot kasvavat iän mukaan (Hämäläinen 2004; Järvinen & Vanttaja 2005; Keinänen & Sinivuori 2010). Työssäkäyvien köyhyys on 18–24-vuotiailla muita ikäryhmiä yleisempää (Palviainen 2018). 15–19-vuotiailla työt painottuvat erityisesti kesä- ja sesonkitöihin ja esimerkiksi jo 20–24-vuotiailla keskimääräinen työsuhteen pituus on kaksinkertainen nuorempaan ikäryhmään verrattuna (Alatalo ym. 2017). Työllisyysaste alkaa kuitenkin merkittävimmin kasvaa vasta 22 vuotta täyttäneistä (Hämäläinen 2004) eli juuri tämän tutkimuksen ikärajan lopussa. Opiskeluiden ohessa työskenteleminen on tyypillistä Suomessa (Hämäläinen 2004; Aho ym. 2012; Saloniemi ym. 2013). Tosin erityisesti tämä koskee ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa opiskelevia, sillä toisella asteella opiskelevien työskentely on selvästi vähäisempää (Hämäläinen 2004). Opiskelun aikaisesta työskentelystä ja työttömyysjaksojen lyhytkestoisuudesta johtuen ansiotuloilla on kuitenkin suurempi merkitys nuorten tulonmuodostuksesta kuin ehkä yleisesti ajatellaan (Hämäläinen 2004).

Nuorten työskentelyyn liittyy myös muita eroavaisuuksia verrattuna vanhempiin ikäryhmiin. Osa-aikatyö ja määräaikaisten työsuhteiden osuus ovat nuorilla

tyypillisempiä kuin muissa ikäryhmissä (Ojala ym. 2015; Lukkarinen 2018). Osittain osa-aikaisuus ja määräaikaisuus liittyvät nuorten haluun yhdistää opiskeleminen ja työssäkäynti (Lukkarinen 2018). Nuoret naiset työskentelevät määräaikaisesti huomattavasti useammin kuin nuoret miehet (Järvinen & Vanttaja 2005; Ojala ym. 2015; Haikkola & Myllyniemi 2019). Myös osa-aikatyö on tyypillisempää nuorilla naisilla (Järvinen & Vanttaja 2005). Kaiken kaikkiaan työsuhteet ovat nuorilla yleensä lyhytaikaisia (Alatalo ym. 2017). Vuoro- ja viikonlopputyö on 15–24-vuotiailla vanhempia ikäryhmiä tyypillisempää (Sutela ym. 2019). Nuoret työntekijät vaihtavat työpaikkaa useammin kuin vanhemmat työntekijät (Sutela ym. 2019). Tätä voi selittää se, että nuorille ei ole ehtinyt kertyä yrityskohtaista erityisosaamista ja palkat ovat pienet (Alatalo ym. 2017). Vuokratyö eli työsuhteet, jossa palkansaaja työskentelee työvoimaa välittävän tai vuokraavan yrityksen kautta, on tyypillisempää nuorilla (Sutela ym. 2019). Verrattuna muihin ikäryhmiin alle 25-vuotiaat kokevat, että heillä on työmäärää lukuun ottamatta vähän mahdollisuuksia vaikuttaa työnsä osatekijöihin (Sutela ym. 2019).

Nuorten työskentely painottuu erityisesti muutamille aloille. Nuorilla kaikista tyypillisimmät ammatit ovat palvelu- ja myyntityössä sekä rakennus-, korjaus ja valmistustyö (Alatalo ym. 2017). Suhteellisesti nuorten osuutta tarkasteltaessa merkittävästi nuoria on majoitus- ja ravitsemistoiminnassa (Keinänen & Sinivuori 2010). Tosin nuorimmissa ikäryhmissä suurin osa itse määrittelee kuuluvansa ammatteihin luokittelemattomaan ryhmään (Alatalo ym. 2017).

Nuorten asennoituminen työskentelyyn aikaisemman tutkimuksen valossa

Nuorten asennoitumista työskentelyyn on Suomessa tutkittu melko paljon. Nuorten asennoitumista koskevan tutkimuksen ja tietotarpeen taustalla voi nähdä keskustelun nuorempien sukupolvien mahdollisesta erilaisesta suhtautumisesta niin työskentelyyn, perheeseen kuin vapaa-aikaankin. Tieto ja ymmärrys nuorten asennoitumisesta työskentelyyn taustoittaa tässäkin tutkimuksessa saatavaa kuvaa nuorten työskentelyn yleisyydestä. Nuorten työorientaatiota koskeva tutkimus on etenkin pohjautunut Tilastokeskuksen työolotutkimukseen, jota on viime vuosina toteutettu viiden vuoden välein. Työolotutkimus edustaa Suomessa asuvia palkansaajia, joiden säännöllinen viikkotyöaika on vähintään kymmenen tuntia. Lisäksi on erikseen syytä mainita vuoden 2019 nuorisobarometri, jossa erityisesti selvi-

tettiin 15–29-vuotiaiden työ- ja yrittäjäyhteisöasenteita (ks. Haikkola & Myllyniemi 2019).

Kaksi yleistä huomiota voidaan tehdä nuorten asennoitumisesta työskentelyyn koskevasta tutkimuksesta: 1) merkittävä osa nuorista kokee työskentelyn tärkeäksi, ja 2) nuorten asennoitumisessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia viime vuosikymmenten aikana. Yli puolet 15–29-vuotiaista nuorista pitää työtä erittäin tärkeänä elämänalueena (Pyöriä ym. 2017). Kaiken kaikkiaan työskentelyyn asennoitumisessa – esimerkiksi työn arvostuksessa – ei näytä tapahtuneen muutoksia viime vuosikymmenten aikana (Turunen 2009; Pyöriä & Ojala 2016; Pyöriä ym. 2017). Jotain viitteitä on siitä, että perheen ja vapaa-ajan arvostus on kasvanut, vaikkei työskentelyyn suhtautuminen ole muuttunut (Pyöriä & Ojala 2016). Toisaalta vaikka työskentelyä yleisellä tasolla arvostetaan, nuoret eivät pidä omaa nykyistä työtään yhtä merkityksellisenä: 15–24-vuotiaista 26 prosenttia piti omaa työtään erittäin tärkeänä vuonna 2018 (Sutela ym. 2019). Aivan viime vuonna niiden 15–29-vuotiaiden osuus on laskenut, jotka olisivat mieluummin valmiita ottamaan vastaan tilapäistä työtä, jotta eivät eläisi työttömyyskorvauksella, vaikka tulotaso ei muuttuisi (Haikkola & Myllyniemi 2019). Kuitenkin vuonna 2019 yhä lähes 80 prosenttia oli ainakin jokseenkin siitä mieltä, että ottaisi mieluummin vastaan tilapäistä työtä (Haikkola & Myllyniemi 2019). Tämän tutkimuksen näkökulmasta on mielenkiintoista, että 16–20-vuotiaat pitivät työttömyyttä hyväksyttävämpänä kuin muut alle 30-vuotiaat (Danielsbacka & Tanskanen 2009).

2.3 Vuosien 2005 ja 2017 eläkeuudistukset nuorten eläkekarttumien näkökulmasta

Vaikka nuoret eivät työskentele yhtä usein kuin muut työikäiset, on nuoruus työuran alku varsin monelle esimerkiksi kesätöiden tai muun lyhytaikaisen työskentelyn kautta. Lisäksi osa nuorista siirtyy vakiintuneesti työskentelemään varsin nuorella iällä (esim. Saloniemi ym. 2020). Kuitenkin varsin pitkään alle 23-vuotiaana tapahtunut työssäkäynti ei kartuttanut lainkaan työeläkettä. Nuorten työskentelyn ja työuran alun merkitys on kuitenkin huomioitu viimeaikaisissa eläkeuudistuksissa. Nuorten työskentelyn ja viimeaikaisten eläkeuudistusten yhteyttä nuorten eläkekarttumiin ei ole kuitenkaan juuri tutkittu.

Vuosien 2005 ja 2017 eläkeuudistukset sisälsivät lukuisia erilaisia eläkejärjestelmää muuttavia toimenpiteitä muun muassa eläkeuotoja, eläkeikää sekä eläkkeiden tasoa ja karttumista koskien. Tässä osiossa keskitytään kuitenkin lähinnä niihin uudistusten osiin, jotka ovat vaikuttaneet siihen, miten nuorten työskentelemisestä karttuu eläkettä. Käytännössä tällöin kyse on työeläkekarttuman alaikärajan muutoksesta eli siitä, että työeläkettä karttuu aiempaa varhaisemmalla iällä tapahtuneesta työskentelystä. Nuoria ja nuoria aikuisia koskevia muutoksia on ollut muitakin, mutta niitä ei tässä tutkimuksessa käsitellä tarkemmin. Seuraavaksi eläkeuudistukset käsitellään kronologisessa järjestyksessä.

Vuoden 2005 eläkeuudistus

Vuoden 2005 eläkeuudistusta voi pitää nuorten osalta 2000-luvun eläkeuudistuksista merkittävämpänä. Vuoden 2005 alussa työeläke alkoi karttua 18 vuoden iästä lähtien. Aiemmin työeläke oli karttunut vasta 23 vuoden iästä. Lopputuloksena kaikki työnteko 18 ja 68 ikävuoden välillä alkoi kartuttaa eläkettä. Samanaikaisesti työeläkevakuuttamisen alaikäraja nousi 18 vuoteen. Tätä nuoremmille ei työnantajan enää tarvinnut ottaa työeläkevakuutusta. Näiden muutosten seurauksen poistui tilanne, jossa nuoresta henkilöstä maksettiin eläkevakuutusmaksua jopa yhdeksän vuoden ajalta ilman, että hänelle kertyi eläkettä tältä ajalta (Hämäläinen 2004; Börsch-Supan 2005). Vuoden 2005 uudistuksen myötä myös esimerkiksi ammatillisen perustutkinnon tai korkeakoulututkinnon suorittaminen ja lastenhoito alkoi kerryttää eläkkeeseen verrattavaa etuutta erillislain perusteella. Kaiken kaikkiaan nuorten työskentelyn epäsäännöllisyydestä ja matalasta ansiotasosta johtuen eläkekarttumisen alaikärajan laskeminen 23 ikävuodesta 18 ikävuoteen vaikutus on kuitenkin arvioitu melko vähäiseksi (Hämäläinen 2004).

Vuoden 2017 eläkeuudistus

Vuoden 2017 eläkeuudistuksen myötä työeläkettä karttuu vielä entistä nuorempana suoritetusta työskentelystä eli 17 vuoden iästä lähtien. Tarikalleen ottaen työeläke karttuu 17 vuotta täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta alkaen. Eläkeuudistuksen seurauksena entistä vahvemmin koko työuran ansiot tulevat huomioiduksi työeläkkeessä. Yrittäjillä eläke karttuu edelleen 18 vuoden iästä alkaen. Vuoden 2017 alussa otettiin

käyttöön kaikille ikäryhmille yhtenäinen työeläkekattumaprosentti.³ Vuoden 2017 alusta alkaen ansiotulot ovat kartuttaneet työeläkettä 1,5 prosentilla. Tällä ei kuitenkaan ollut vaikutusta alle 53-vuotiaisiin, joilla jo vuoden 2005 alusta alkaen työeläke oli karttunut kyseisellä osuudella. Vuoden 2017 eläkeuudistuksen vaikutuksia nuorten eläkekattumiin ei ole aikaisemmin selvitetty.

3 53–62-vuotiaille työntekijöille ja yrittäjille eläkettä karttuu 1,7 prosenttia 31.12.2025 asti.

3 Tutkimusaineisto ja menetelmät

3.1 Aineisto

Tämän tutkimusraportin tulokset perustuvat Eläketurvakeskuksen rekisteritietoihin Suomessa asuvien työsuhteista ja ansioista. Rekisterit sisältävät kaikkien Suomessa asuneiden kaiken työeläkettä kartuttaneen työskentelyn. Aineisto ei täten sisällä palkatonta tai epävirallista työskentelyä (harmaa talous). Työ- ja palvelussuhdetietojen avulla voidaan aineistossa päätellä sektori (yksityinen ja julkinen), jolla työskentely on tapahtunut.⁴ Yrittäjänä toimiminen on mahdollista päätellä YEL- ja MYEL-vakuutusten avulla. Aineiston tietoja käsitellään lähtökohtaisesti vuositasolla, mutta rekisteritiedot sisältävät myöskin tietoa työsuhteiden pituudesta, jonka avulla on voitu päätellä kunkin kalenterikuukauden osalta tieto voimassa olevasta työsuhteesta ja siihen liittyvästä työeläkelaista. Kalenterikuukausikohtainen tieto työsuhteesta ja eläkelaista viittaa kuukauden viimeisen päivän tilanteeseen. Aineistoon on myös lisätty Eläketurvakeskuksen ansaintarekisteristä kalenterikuukausikohtainen tieto ansiotuloista. Tämä tieto viittaa palkanmaksukuukauteen.

Vuodesta 2019 lähtien kaikki palkansaajien ansiotiedot on ilmoitettu kuukausitasolla tulorekisteriin. Tätä ennen osa palkansaajien ansioista ilmoitettiin eläkelaitokseen vuositilitteisinä. Vuositilitteisenä ilmoitetut ansiot on rekistereissä jaettu tasaisesti työsuhteen ajalle. Tämä vaikuttaa hie-
man tämän tutkimuksen laskelmiin, joissa kalenterikuukausikohtaisia ansiotuloja on hyödynnetty myös muita vuosia kuin vuotta 2019 koskien. Tämän vaikutus tutkimuksen tuloksiin on kuitenkin oletettavasti pieni. Kaiken kaikkiaan tämän tutkimuksen eläkekarttumia koskevia lukuja tulee pitää arvioina. Tutkimuksessa kalenterikuukausikohtaiset tarkastelut työskentelyn yleisyydestä perustuvat työsuhdetietoon palkanmaksukuukauden sijasta. Työsuhdetieto kertoo tarkemmin nimenomaan siitä, missä kuussa työskentely on tapahtunut, ja toisaalta täten työskentelykuukausien lukumää-

⁴ Eläkelait KUEL, MUUJU ja VEL on laskelmissa määritetty julkisen sektorin työskentelyksi. Yksityisen sektorin työskentelyksi on määritelty eläkelait TEL/TYEL ja MEL. Aineiston kalenterikuukausikohtainen tieto eläkelaista perustuu kuukauden lopussa voimassa olevista työsuhteista pisimmän eläkelakiin.

rää koskevat tarkastelut perustuvat yhdenmukaisesti samaan tietolähteeseen läpi tutkimuksen.

Koska kaikki nuoret eivät työskentele kalenterivuoden aikana, aineisto ei perustu vain työskennelleisiin vaan aineisto sisältää Digi- ja väestötietoviraston rekisterien mukaisesti kaikki Suomessa asuneet tarkastelluista syntymäkohorteista. Tarkastelussa hyödynnetään tietoja koskien syntymäkohortteja 1992–2002. Työskentelyn osalta tarkastelussa on tiedot vuosilta 2010–2019. Tarkastelut on rajattu koskemaan vain niitä henkilöitä ja vuosia, kun aineiston henkilöt asuivat Suomessa vuoden lopussa. Erityinen huomio on vuodessa 2019, mikä on viimeisin vuosi aineistossa. Tutkimus keskittyy ikävuosiin 17–22. Vuotta 2019 koskien 17–22-vuotiaita on aineistossa noin 60 000 henkilöä jokaista ikävuotta kohden.

Koska Eläketurvakeskuksen työskentelyä koskevat rekisteriaineistot perustuvat työeläkkeiden karttumiseen, työskentelytietoja on vain siitä iästä lähtien, kun työeläkettä on karttunut. Nuorten osalta tällä on vaikutusta siten, että vuosille 2005–2016 työskentely- ja ansiotiedot ovat 18 vuotta täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta alkaen ja vuodesta 2017 lähtien tiedot ovat 17 vuotta täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta alkaen.

Tutkimuksessa tarkasteltavat keskeiset taustatekijät ovat sukupuoli, maahanmuuttajatausta sekä asuinmaakunta. Maahanmuuttajataustaa mitataan kaksiluokkaisella muuttujalla, jossa toisen ryhmän muodostavat Suomessa syntyneet nuoret sekä ne nuoret, joiden äidinkieli oli joko suomi tai ruotsi. Toisen ryhmän muodostavat ulkomailla syntyneet nuoret, joiden äidinkieli oli jokin muu. Näin määriteltynä aineistossa 17–22-vuotiaista 93,9 prosenttia oli suomalaistaustaisia ja 6,1 prosenttia maahanmuuttajataustaisia vuonna 2019. Miehiä oli 51,5 prosenttia ja naisia 48,5 prosenttia.

3.2 Työskentelyn määrittäminen

Tässä tutkimuksessa työllisyyttä tarkastellaan keskittyen sekä sen yleisyyteen että siihen, kuinka paljon nuoret työskentelevät. Työskentelyä mitataan käyttäen tietoja työsuhteista ja ansioista. Työskentelyn yleisyyttä mitataan siten, että katsotaan sekä vuosi- että kuukausitasolla, kuinka suuri osuus nuorista työskenteli edes jonkin verran viiteajankohdan aikana. Henkilö katsotaan työskennelleeksi, mikäli hänellä on työsuhte/ansioita viiteajankohdan aikana. Yrittäjänä toimiminen on määritetty sisältyvän näi-

hin molempiin mittareihin, koska tarkoituksena on mitata yleisellä tasolla nuorten työskentelyä ja työmarkkinaosallistumista.⁵ Tutkimuksessa käytetään kahta mittaustapaa työskentelylle, vaikka nuoret näyttävät itse pitävän nimenomaan palkkaa olennaisena tekijänä, jotta työskentely mielletään työksi (Haikkola & Myllyniemi 2019).

Sitä, kuinka paljon työskennellään, mitataan käyttäen tietoa työskentelykuukausien yhteenlasketusta määrästä ja ansioista. Vaikka yrittäjän YEL-vaakuuttaminen (mukaan lukien YEL-työtulo) sisältyy näihin mittareihin, käytetään tutkimuksessa yksinkertaisuuden vuoksi ilmaisia työsuhte ja ansiot/ansiotulot. Työskentelykuukausien lukumäärä on laskettu sen perusteella, onko henkilöllä ollut työsuhte voimassa kuukauden viimeisenä päivänä. Ansiot eivät kerro vain työskentelyn määrästä, sillä ne kertovat myös nuorten välisistä palkkaeroista. Yleisimmin esitetyt tunnusluvut työllisyydestä (esimerkiksi työllisyysaste) eivät kerro kokonaistyöpanoksesta, sillä niissä ei huomioida tehtyjä työtunteja. Tämä pitää paikkansa myös tämän tutkimuksen osalta, sillä Eläketurvakeskuksen rekisterit eivät sisällä tietoa työtunneista. Toisin kuin joissain aiemmissa tutkimuksissa, tässä tutkimuksessa ei tarkastella nuorten ammatteja tai toimialoja. Syynä on, että tässä tutkimuksessa on melko kapea ikärajaus, ja alle 25-vuotiaat tyypillisesti määrittävät itse kuuluvansa ammatteihin luokittelemattomaan ryhmään (Alatalo ym. 2017).

Työllisyyden käytetyimmät tunnusluvut Suomessa perustuvat Tilastokeskuksen työvoimatutkimukseen tai työssäkäyntitilastoon. Useimmin seurattu työllisyyden tunnusluku on Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen tuottama Suomen virallinen työllisyysaste. Työvoimatutkimuksen avulla kartoitetaan työllisten ja työttömien määrää väestössä kuukausittain. Se perustuu otokseen 15–74-vuotiaita suomalaisista, joten se sisältää otanta-asetelmaan liittyvää epävarmuutta, ja työllisyyttä koskevat luvut työvoimatutkimuksesta ovatkin estimaatteja (ks. Myrskylä 2020). Työvoimatutkimuksen työllisyystiedot (tiedot työskentelystä, työtunneista ja työnhausta) perustuvat haastatteluista saatuihin tietoihin. Vuosittaista tilannetta koskevat työvoimatutkimuksen työllisyysluvut ovat kuukausiluvuista laskettuja vuosikeskiarvoja (Myrskylä 2020).

5 Yrittäjien ansiot viittaavat heidän YEL-työtuloon. Yrittäjät kuitenkin usein valitsevat pienen työtulon eli yrittäjän vuositulot ovat tällöin suuremmat kuin YEL-työtulo (Nivalainen & Tenhunen 2020). Täten tässä tutkimuksessa esitetyt luvut ansioista ovat hieman aliarvioituja yrittäjien osalta.

Tilastokeskus julkaisee myös rekisteritietoihin perustuvaa työssäkäynti-tilastoa (ks. Myrskylä 2020). Toisin sanoen työssäkäyntitilaston tiedot työllisyydestä eivät perustu otokseen eivätkä henkilöiden omaan arvioon. Työssäkäyntitilasto kuvaa suomalaisten työskentelemistä ja taloudellista toimintaa vuositasona. Perusjoukon työssäkäyntitilastossa muodostaa maassamme vuoden viimeisenä päivänä vakinaisesti asuva väestö. Tilastossa työllisiksi määrittyvät kaikki 18–74-vuotiaat, jotka vuoden viimeisellä viikolla olivat ansiotyössä eivätkä olleet työttömänä työnhakijana tai suorittamassa varusmies- tai siviilipalvelua. Lisäksi palkansaajaksi määriteltävän henkilön on vuoden aikana pitänyt saada palkkatuloa.

Tässä tutkimuksessa esitettävät luvut eroavat hieman yllä olevista tietolähteistä laskettuihin lukuihin nuorten työllisyydestä. Suurin ero työvoimatutkimukseen verrattuna on, että tässä tutkimuksessa on käytetty rekisteritietoja. Toisin sanoen tiedot työllisyydestä eivät perustu henkilöiden omaan arvioon eikä lukuihin sisälly otantaan liittyvää epävarmuutta. Työvoimatutkimus sisältää tietoa 17-vuotiaista, mutta tapausten lukumäärän takia ei aineistolla ole mielekäästä keskittyä yksittäisiin ikävuosiin. Työssäkäyntitilastoon verrattuna eroavaisuuksina on se, että tämän tutkimuksen lähestymistavassa vuoden lopun tilanteen sijasta huomio on koko vuoden aikana tapahtuneessa työskentelyssä sekä se, että aineisto sisältää tiedon myös 17-vuotiaiden työskentelystä. Tässä tutkimuksessa työskentelyä tarkastellaan hyödyntäen tietoa myös pelkästään työsuhteesta eli kaikissa tarkasteluissa ei ole edellytystä ansiotuloista. Kaiken kaikkiaan tämän tutkimuksen lähestymistapa on jossain määrin yhdistelmä työvoimatutkimuksen ja työssäkäyntitilaston tapaa, sillä työllisyyttä tarkastellaan sekä kuukausi- että vuositasona, mutta rekisteritietoja hyödyntäen. Tutkimuksessa käytetty aineisto mahdollistaa tarkemman kuvan saamisen nuorten työeläkettä kartuttaneesta työskentelemisestä kuin olisi ollut mahdollista vaihtoehtoisilla tietolähteillä.

Yleisesti ottaen nuorten työllisyyden ja työttömyyden mittaamiseen liittyy haasteita ja epäselvyyksiä (Hämäläinen & Juutilainen 2010; Asplund & Vanhala 2013; Myrskylä 2020). Osittain ne liittyvät yllä mainittuihin työvoimatutkimuksen ja työssäkäyntitilaston piirteisiin, mutta useimmiten taustalla on opiskelun yleisyys nuorissa ikäryhmissä. Työttömyyden osalta yksi tekijä on myös Tilastokeskuksen ja Työ- ja elinkeinoministeriön varsin erilaiset tavat työttömyysasteen laskennalle (Asplund & Vanhala 2013). Nuorten osalla haasteena on myös, että nuorten työttömyysaste kuvaa heikosti työttömien osuutta kaikista nuorista ja toisaalta opiskelijoiden työssä-

käynti tai töiden etsintä vaikeuttaa nuorten päätoimisen aseman määrittämistä. Kuten mainittua tässä tutkimuksessa huomio on nimenomaan nuorten työskentelyn yleisyydessä ilman vertailua vanhempiin ikäryhmiin ja täten yleiset haasteet nuorten työmarkkinatilanteen tarkastelemiselle eivät ole yhtä merkittäviä.

3.3 Iän määrittäminen

Tämän tutkimuksen keskeisenä tarkastelun kohteena on nuorten työskenteleminen eri ikävuosina. Kun katsotaan laajasti työllisyyttä tai jotain muuta piirrettä ikävuosien tai -ryhmien mukaan, iän määritelmään yleensä ei kiinnitetä erityistä huomiota. Yleisesti ottaen iällä viitataan vuositason ai-neistossa ikään vuoden lopussa, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että kaikki tietyn syntymäkohortin edustajat on määritelty saman ikäisiksi. Kyselytutkimuksissa saatetaan myös käyttää ikää vastaamishetkellä.

Tässä tutkimuksessa ikää tarkastellaan kahdella tapaa. Toinen on yllä mainittu tavanomainen tapa eli ikä vuoden lopussa. Tämän lähestymistavan etuna on, että iän määrittämiseen ei tarvita muuta tietoa kuin tieto vuodesta ja syntymävuodesta. Heikkoutena on, että merkittävä osuus työskentelestä, joka määritetään tapahtuneeksi tiettyinä ikävuotena, onkin oikeasti tapahtunut ennen kyseisen ikävuoden täyttämistä.

Eläkekarttuman määrittäminen tietyille ikävuosille edellyttää, että tarkastellaan henkilöiden ikää syntymäpäivän avulla määriteltynä. Nykylainsäädännön mukaan (vuodesta 2017 alkaen) työeläke alkaa karttua ansioista 17 vuotta täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta alkaen. Eläkkeen karttuminen alkaa 17 vuotta täyttämisen jälkeen eikä esimerkiksi vasta seuraavan kalenterivuoden alusta. Tässä tutkimuksessa hyödynnetään osassa tarkasteluista myös tietoa syntymäpäivästä ja määritetään sen avulla nuorten työskentely ja ansiot ikävuosille. Tähän käytetään kalenterikuukausikohtaisia tietoja työsuhteesta ja ansioista. Lähestymistavan heikkoutena on, että iän määrittäminen ei ole yhtä suoraviivaista. Lähestymistavan vahvuutena on työskentelemisen määrittäminen tarkasti kutakin ikävuotta koskien.

Iän määrittäminen tarkasti syntymävuoden ja -kuukauden avulla mahdollistaa eläkeuudistusten vaikutuksien nuorten eläkekarttumiin tarkastelemisen. Tässä tutkimuksessa näin tehdään sekä 17-vuotiaiden että 18–22-vuotiaiden eläkekarttumien osalta. Lisäksi raportissa tarkastellaan

ikävuosittain 18–22-vuotiaiden työllisyyden kehitystä 2010-luvulla syntymäkohorteittain (syntymäkohortit 1992–1999). Tämä tarkastelu antaa yleiskuvauksen viimeaikaisista muutoksista työskentelyn yleisyydessä tämän tutkimuksen ikäryhmässä. Syntymäkohorttien mukaiseen tarkasteluun on päädytty vuositarkastelun sijasta, koska 18-vuotiaiden työllisyydestä ja ansioista on Eläketurvakeskuksen rekisterissä tietoa vain 18 vuotta täyttämisestä alkaen vuosille 2005–2016. Täten 2010-lukua koskevassa tarkastelussa 18 vuotta kalenterivuoden aikana täyttävien työskentely tulisi muutoin aliarvioiduksi ennen vuotta 2017.

3.4 Tilastomenetelmät

Tämä tutkimus on kuvaileva tarkastelu nuorten työskentelemisestä. Käteytty tilastolliset lähestymistavat ovatkin tavanomaisia kuvailevia menetelmiä. Nuorten työskentelemistä tutkitaan kaksi- ja kolmiulotteisilla ristiintaulukoinneilla sekä erilaisilla jatkuvien muuttujien tarkasteluun soveltuvilla kuvailevilla tunnusluvuilla ja tilastomenetelmillä.

Pääsääntöisesti tarkastelu keskittyy vuoden – joko kalenterivuosi tai 12 kuukauden seurantajakso – mittaisen tarkastelujakson aikaisen työskentelyn tai ansioiden tarkasteluun. Joitain tarkasteluja esitetään myös kalenterikuukauden (tammi–joulukuu) tasolla. Kesätöiden merkitystä koskevassa tarkastelussa kesäajaksi on rajattu kesä- ja elokuun välinen ajanjakso.

Lisäksi luvussa 4.2 tarkastellaan nuorten työskentelykuukausien kokonaismäärää ikävuosien 18–22 aikana. Tässä tarkastelussa seurantajakso alkaa 18 vuotta täyttämisestä ja työskentelyä tutkitaan sitä seuraavan täyden 60 kuukauden tarkastelujakson aikana. Tämän tarkastelun tavoitteena on havainnollistaa nuorten sijoittumista työskentelykuukausien lukumäärään perustuviin ryhmiin sekä tarkastella, onko sijoittumisessa tapahtunut muutoksia 2010-luvulla. Tarkastelussa verrataan syntymäkohortteja 1992–1996. Nuoret on tarkastelussa jaettu työskentelyn perusteella kuuteen ryhmään: 1) ei lainkaan työskentelyä, 2) enintään puoli vuotta työskentelyä, 3) 7–12 kuukautta työskentelyä, 4) enemmän kuin vuosi, mutta enintään kaksi vuotta työskentelyä, 5) yli kaksi vuotta, mutta enintään neljä vuotta työskentelyä ja 6) yli neljä vuotta työskentelyä.

4 Tulokset

4.1 Nuorten työskenteleminen Suomessa

4.1.1 Yleisyys, ansiot ja erityispiirteet

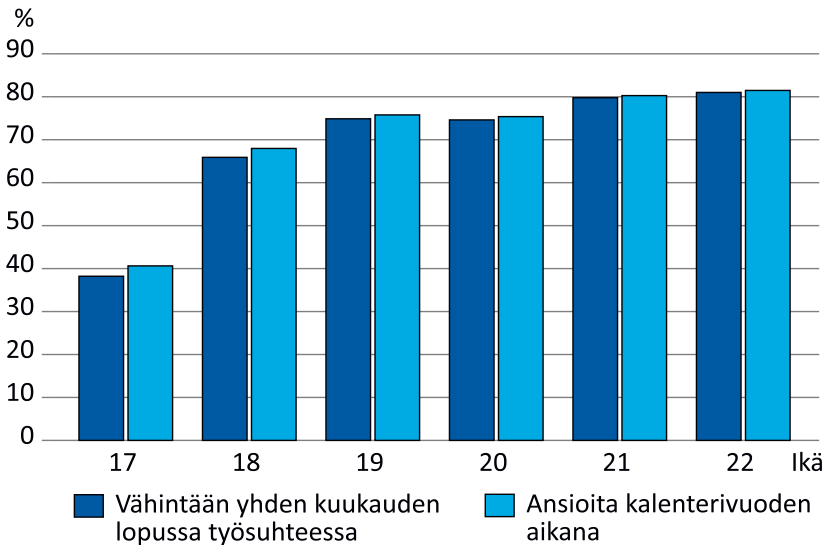
Kuviossa 1 on esitetty 17–22-vuotiaiden työskentelyn yleisyys vuonna 2019 eri ikävuosina kahdella mittarilla: ansiotuloja kalenterivuoden aikana ja työeläkevakuutetussa työsuhteessa kalenterivuoden aikana. Mittarit sisältävät myös yrittäjänä toimimisen.⁶ Ikä viittaa tilanteeseen vuoden lopussa. Työskentely yleistyy iän mukaan. Vähäisintä työskentelyä oli 17-vuotiailla, joista noin 40 prosentilla oli ansiotuloja. Koska rekisteriaineisto sisältää vuoden lopussa 17-vuotiaana olleilta vain tiedot niiden kuukausien työsuhteista ja ansioista, jolloin henkilö oli 17, ei luvut 17-vuotiaiden työskentelystä ole täysin vertailukelpoisia muihin nuoriin verrattuna vuotta 2019 koskevista tarkasteluista (luku 4.1). 18-vuotiaista 68 prosentilla oli ansiotuloja, 19-vuotiailla lähes 76 prosentilla ja 21- ja 22-vuotiailla hieman yli 80 prosentilla. 20-vuotiaiden työskentely oli matalammalla tasolla kuin 19-vuotiaiden työskentely. Tämä selittyy varusmies- ja siviilipalveluksen suorittamisella.

Ansiotietojen perusteella määritettynä työskentely on jonkin verran yleisempää kuin työsuhteen perusteella määritettynä. Mittareiden väliset erot olivat kuitenkin melko pieniä, joskin erot kuitenkin olivat suurempia alle 20-vuotiailla. Esimerkiksi 18-vuotiaista ansioiden perusteella määritettiin kaksi prosenttiyksikköä enemmän työskennelleeksi vuoden 2019 aikana kuin työsuhteen perusteella määritettynä. 21 ja 22-vuotiailla ero oli noin 0,5 prosenttiyksikköä. Ero mittareiden välillä johtuu siitä, että ansiotieto kuvaa koko kalenterivuoden aikaisia ansioita, mutta työsuhteessa olemista kuvaava indikaattori perustuu tiedolle siitä, että oliko henkilö yhdenkään kalenterikuukauden lopussa työeläkevakuutetussa työsuhteessa. Nuorilla voi olla muita tyypillisemmin alle kuukauden mittaisia työsuhteita.

⁶ Kuvion luvut sisältävät yrittäjänä toimimisen. Vain yrittäjänä toimiminen vuoden aikana on kuitenkin varsin harvinaista tämän tutkimuksen ikäryhmässä. Yrittäjänä toimiminen kuitenkin yleistyy iän mukaan. 21-vuotiaista 0,9 prosenttia ja 22-vuotiaista noin 1,1 prosenttia oli yrittäjänä (YEL- tai MYEL-vakuutettuna) vuoden 2019 aikana siten, ettei henkilö ollut saman vuoden aikana työsuhteessa minkään kalenterikuukauden lopussa.

Kuvio 1.

17–22-vuotiaiden työskentely kahdella eri mittarilla tarkasteltuna vuonna 2019.

Huomautus: 17-vuotiaiden työskentely on aliarvioitu, koska aineisto sisältää työskentely- ja ansiotietoja vasta 17. syntymäpäivästä alkaen.

Taulukossa 1 raportoidaan ikävuosittaisen työskentelyn yleisyys 2010-luvulla syntymäkohorteittain. Taulukossa kutakin ikävuotta koskevat luvut perustuvat tietyn ikävuoden täyttämistä seuraavan 12 kalenterikuukauden seurantajaksoon. Työskennelleiksi on määritelty henkilöt, joilla oli ansiotuloja seurantajakson aikana. Tarkastelun vanhin syntymäkohortti (1992 syntyneet) täytti 18 vuotta vuonna 2010 ja nuorin (2000 syntyneet) vuonna 2018. Tässä tarkastelussa ei ole mukana 17-vuotiaita, koska heidän työskentelystänsä on aineistossa tietoa vasta vuoden 2017 alusta alkaen. 17-vuotiaiden työskentelyä tarkastellaan tarkemmin kahdessa syntymäkohortissa luvussa 4.2.1.

Syntymäkohorttitarkastelu tarkentaa huomattavasti kuvaa ikävuosittaisesta työskentelystä verrattuna vuoden 2019 poikkileikkaustilanteesta saatavaan kuvaan. Vaikka työskentelyn yleisyys kasvaa iän mukaan kaikissa kohorteissa, on kohorttien välillä eroja. Osassa kohorteista työskentely vaikuttaa kasvaneen voimakkaammin iän mukaan kuin toisissa. Täten yhdestä vuodesta saatavaan poikkileikkauskuvaan – kuten kuvion 1 tarkastelu vuoden 2019 tilanteesta – vaikuttaa ikävuosittaisten erojen lisäksi kohorttien väliset erot työskentelyn yleisyydessä. Syntymäkohorttien välisiin eroihin vaikuttaa seuranta-ajankohdan talous- ja työllisyystilanne.

Taulukko 1.

18–22-vuotiaiden työskentely ikävuosittain 2010-luvulla, syntymäkohortit 1992–1999, %.

Syntymä- vuosi	Ikä				
	18	19	20	21	22
1992	70,5	75,9	77,2	79,4	79,4
1993	72,2	74,5	76,0	78,4	79,3
1994	70,9	73,3	74,7	78,0	80,0
1995	68,3	71,1	73,8	78,1	80,4
1996	67,2	70,8	75,2	79,8	81,4
1997	66,9	73,0	77,5	81,0	
1998	68,4	74,9	78,3		
1999	71,2	76,3			
2000	72,9				

Syntymäkohortteja 1992–1996 pystyttiin aineistossa seuraamaan 2010-luvulla 18 vuotta täyttämistä 23 vuotta täyttämiseen asti. Näiden syntymäkohorttien suhteen taulukko 1 kertoo mielenkiintoisista muutoksista. Kohortit 1992–1994 työskentelivät kohortteja 1995–1996 yleisemmin 18- ja 19-vuotiaana. Esimerkiksi vuonna 1992 syntyneistä 70,5 prosenttia työskenteli 18-vuotiaana ja 75,9 prosenttia 19-vuotiaana. Vuonna 1996 syntyneillä vastaavat osuudet olivat 67,2 ja 70,8 prosenttia. Vuosina 1995 ja 1996 syntyneiden työskentely kasvoi kuitenkin varsin voimakkaasti iän mukaan ja esimerkiksi 22-vuotiaana näissä syntymäkohorteissa työskentely oli yleisempää kuin vuosina 1992–1994 syntyneillä. Vuonna 1996 syntyneistä 81,4 prosenttia työskenteli 22-vuotiaana, kun vuonna 1992 syntyneillä vastaava osuus oli 79,4 prosenttia.

Nämä erot syntymäkohorttien välillä todennäköisesti heijastelevat yleisiä muutoksia työllisyysasteessa. Työllisyysaste kasvoi 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen lopun finanssikriisin jälkeen, mutta työllisyysasteen kehitys oli varsin heikkoa 2010-luvun puolivälin molemmin puolin (Larja 2018). Työllisyysasteen voimakas kasvu Suomessa noin vuodesta 2017 alkaen (Larja 2018) selittää, miksi vuosina 1995 ja 1996 syntyneet kirivät työskentelyn yleisyydessä rinnalle ja ohi vanhemmista syntymäkohorteista.

Viime vuosien työllisyyskehityksen merkitystä nuorten työskentelyn yleisyyteen vahvistavat syntymäkohortteja 1997–2000 koskevat luvut. Kussakin näistä syntymäkohorteista oli työskentely yleisempää viimeisimmän tarkas-

telussa olleen ikävuoden aikana kuin yhdelläkään tarkastelun vanhemmista syntymäkohorteista samassa iässä. Verrattaessa vain kaksi vuotta vanhempaan syntymäkohorttiin ovat erot melko suuria: vuonna 2000 syntyneistä 18-vuotiaana työskenteli 72,9 prosenttia ja vuonna 1998 syntyneistä samassa iässä työskenteli 68,4 prosenttia; vuonna 1999 syntyneistä 19-vuotiaana työskenteli 76,3 prosenttia ja vuonna 1997 syntyneillä tämä osuus oli 73,0 prosenttia; ja vuonna 1998 syntyneistä 78,3 prosenttia työskenteli 20-vuotiaana, kun vuonna 1996 syntyneillä työskennelleiden osuus oli 75,2 prosenttia.

Työskentelyn yleisyyden tarkastelemisen lisäksi on olennaista tutkia, kuinka paljon nuoret työskentelevät ja kuinka paljon he ansaitsevat. Taulukossa 2 tarkastellaan tarkemmin 18–22-vuotiaiden ansioita. Ansioiden osalta tarkastelussa ovat ne henkilöt, joilla oli vuoden 2019 aikana ansioita. Vuosiansioiden keskiarvo kasvaa iän mukaan. Keskiarvo 18-vuotiailla oli 3 900 euroa, 19-vuotiailla 8 700 euroa, 20-vuotialla 10 700 euroa, 21-vuotialla 14 000 euroa ja 22-vuotialla 15 800 euroa. Ansioiden mediaani oli 18-vuotiailla 2 600 euroa, kun 22-vuotiailla se oli 12 700 euroa. Ikävuosien 18 ja 19 välillä tapahtuu suuri suhteellinen kasvu ansioissa. Kaiken kaikkiaan ikävuosien 18 ja 22 välillä pieniä ja suuri ansioita saavien suhteellinen ero kaventuu. 18-vuotiailla eniten vuosiansioita saava kymmenys sai ansioita lähes 23 kertaa enemmän kuin vähiten ansioita saava kymmenys. Yli 20-vuotiailla vastaava ero oli noin kymmenkertainen. Tämän kehityskulun taustalla oli hyvin pieniä vuosiansioita saavien määrän väheneminen.

Taulukko 2.

Vuosiansioiden keskiarvo ja määrä eri prosenttipisteissä iän mukaan vuonna 2019, €.

Ikä	Keski-arvo	10. prosentti-piste	25. prosentti-piste	Mediaani	75. prosentti-piste	90. prosentti-piste	99. prosentti-piste
18	3 944	405	1 040	2 561	5 140	9 267	20 998
19	8 666	1 026	3 002	6 925	12 622	18 699	30 831
20	10 672	1 187	3 587	8 465	15 794	23 500	35 575
21	14 031	2 181	5 651	11 459	21 314	29 359	42 118
22	15 769	2 590	6 344	12 716	24 264	32 560	46 413

Huomautus: Prosenttipisteet kuvaavat muuttujan arvon, jonka alapuolelle ja-kaumassa jää tapauksista prosenttipisteen mukainen osuus. Esimerkiksi ansiot 10. prosenttipisteen kohdalla kuvaavat ansioiden määrää, jonka alle jää kymmenen prosenttia tapauksista.

Ansioiden lisäksi työskentelyn määrää voidaan mitata esimerkiksi työskentelykuukausien avulla. Taulukossa 3 esitetään työskentelykuukausien yhteenlaskettu lukumäärä vuoden 2019 aikana. Työskentelykuukausi viittaa siihen, että henkilö oli työsuhteessa kalenterikuukauden lopussa. Työskentelykuukaudet on luokiteltu neljään luokkaan: 1) ei lainkaan työskentelyä, 2) 1–3 kuukautta työskentelyä, 3) 4–9 kuukautta työskentelyä ja 4) 10–12 kuukautta työskentelyä.

Kaiken kaikkiaan ei lainkaan (0 kuukautta) tai vain hieman työskentelevien (1–3 kuukautta) osuus laskee iän mukaan ja valtaosan vuodesta työskentelevien (10–12 kuukautta) osuus kasvaa iän mukaan. Ei lainkaan työskennelleitä oli 18-vuotiaista 34 prosenttia ja 22-vuotiaista 19 prosenttia. 18-vuotiaista 31 prosenttia työskenteli 1–3 kuukautta, kun 22-vuotiaista enää alle 11 prosenttia. 18-vuotiaista 10 prosenttia ja 22-vuotiaista jo 41 prosenttia työskenteli 10–12 kuukautta. Yleisesti ottaen muutokset luokkien osuuksissa ovat voimakkaita ikävuosien 18 ja 19 välillä. Se, että 18-vuotiaista merkittävä osuus työskenteli vain muutaman kuukauden, viittaa siihen, että kesätöiden merkitys voi olla suuri tässä iässä. 4–9 kuukautta työskennelleiden osuuden muutokset poikkesivat muista luokista siten, että muutokset eivät olleet vain joko laskua tai kasvua iän mukaan. 4–9 kuukautta työskennelleiden osuus kasvoi lähes 12 prosenttiyksiköllä ikävuosien 18 ja 19 välillä, mutta tämä osuus laski iän mukaan siten, että 22-vuotiaista tähän ryhmään kuului 29 prosenttia, kun 19-vuotiailla osuus oli 38 prosenttia.

Taulukko 3.

Työskentelykuukausien lukumäärä iän mukaan vuonna 2019, %.

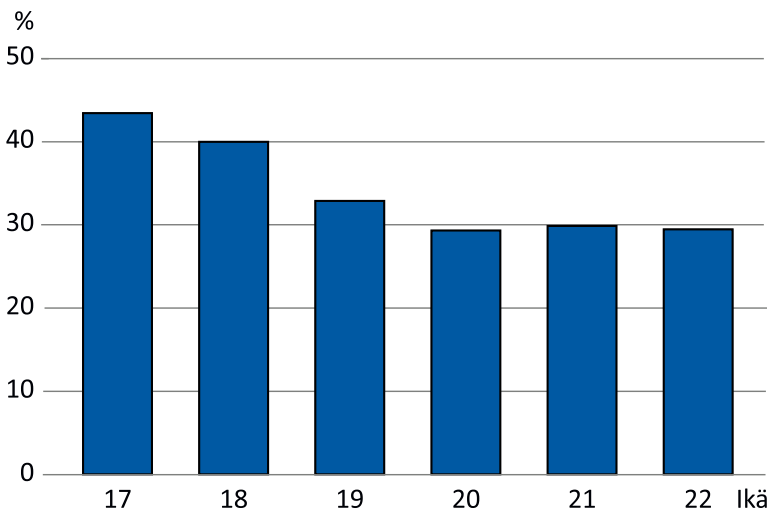
Ikä	Työskentelykuukausia					Kuukausien (0–12) keskiarvo
	0	1–3	4–9	10–12	Yht.	
18	34,1	30,6	25,8	9,5	100	3,2
19	25,1	17,4	38,1	19,4	100	5,0
20	25,4	17,3	32,4	24,9	100	5,3
21	20,2	12,0	31,7	36,1	100	6,5
22	19,1	10,7	29,1	41,2	100	6,9
Kaikki	24,7	17,5	31,4	26,4	100	5,4

Taulukossa 3 havainnollistetaan myös työskentelykuukausien (0–12) keskiarvo eri ikävuosina. Keskiarvo kasvaa iän mukaan: kaikkien 18-vuotiaiden keskiarvo oli 3,2 kuukautta ja 22-vuotiaiden 6,8 kuukautta. Myös keskiarvon suhteen kasvu oli voimakasta ikävuosien 18 ja 19 välillä.

Edellinen tarkastelu antoi viitteitä siitä, että kesätyöt korostuisivat nuorilla. Seuraavaksi tätä tarkastellaan tarkemmin. Kuvio 2 kuvaa kesäajan (kesä–elokuu) työskentelyn keskimääräistä osuutta kaikesta työskentelystä eri ikävuosina. Työskentely viittaa siihen, että henkilöllä oli työsuhde kalenterikuukauden lopussa. Kuvio osoittaa, kuinka kesätyöskentelyn osuus laskee 20-vuotiaisiin saakka, jolloin se vakiintuu 20–22-vuotiaiden osalta noin 30 prosenttiin. 18-vuotiailla kesäajan työskentelyn keskimääräinen osuus kaikesta työskentelystä oli 40 prosenttia.

Kuvio 2.

Kesäajan (kesä–elokuu) työskentelyn osuus kaikesta työskentelystä eri ikävuosina vuonna 2019.

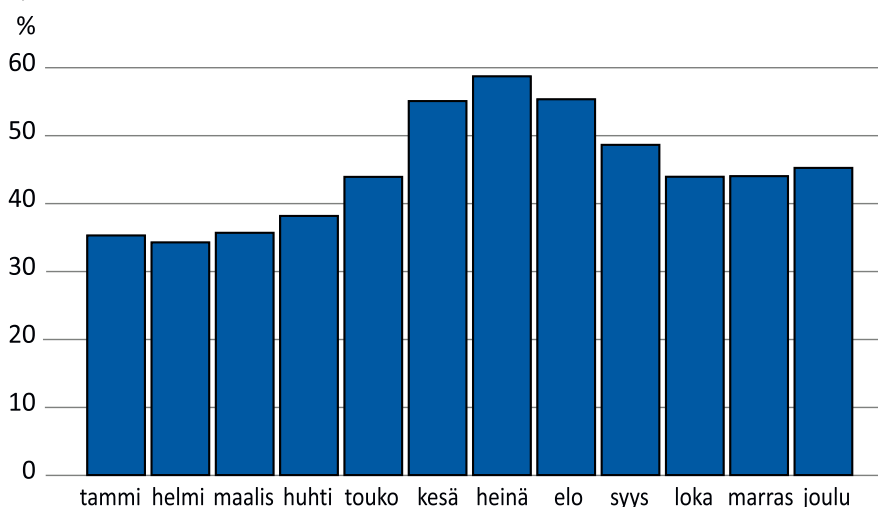
Huomautus: Työskentely on määritelty sen perusteella, oliko henkilö työsuhteessa kalenterikuukauden lopussa. 17-vuotiaiden työskentely on aliarvioitu, koska aineisto sisältää työskentely- ja ansiotietoja vasta 17. syntymäpäivästä alkaen.

Kuviossa 3 on tarkasteltu tarkemmin 18–22-vuotiaiden työskentelyn yleisyyttä kalenterivuoden aikana vuonna 2019. Työskentely viittaa siihen, oliko henkilö ollut työsuhteessa kalenterikuukauden lopussa. Tästä kuvioista nähdään, että kesäkuukaudet ovat odotetusti yleisimmät työskentelykuukaudet nuorilla. Korkeimmillaan työskentelevien osuus on kesällä: 59 pro-

senttia 18–22-vuotiaista oli työsuhteessa heinäkuun lopussa. Toisaalta kuvio osoittaa edellisen kuvion tapaan, että nuorten työskentelemisessä ei ole kyse vain niin kutsutuista kesätöistä. Kuviosta havaitaan työskentelyn yleisyyden kasvu loppuvuotta kohden. Tammi-, helmi- ja maaliskuussa noin 35 prosenttia 18–22-vuotiaista työskenteli, kun loka-, marras- ja joulukuussa osuus oli noin 45 prosenttia. Työskentelyn yleisyyden kasvua nuorilla loppuvuotta kohden selittää joulunajan sesonkityöt, opiskelijoiden valmistuminen tyypillisesti keväällä sekä kesätyöt.⁷

Kuvio 3.

Työsuhteessa olevien 18–22-vuotiaiden osuus kalenterikuukausittain vuonna 2019.

Edellä olleet tarkastelut ovat kuvanneet yleisellä tasolla nuorten työskentelemistä. Yksi merkittävä työntekijöitä erotteleva tekijä on työskenteleminen yksityisellä ja julkisella sektorilla. Kuvio 4 kuvaa nuorten keskimääräistä työskentelyä kuukausina yksityisellä ja julkisella sektorilla vuonna 2019. Luvut on laskettu henkilöille, jotka olivat työsuhteessa vuoden 2019 aikana ainakin yhden kalenterikuukauden lopussa. Kuvio havainnollistaa, että 17–22-vuotiaiden työskentely tapahtuu pääasiassa yksityisellä sektorilla. Sekä julkisella että yksityisellä sektorilla työskentely yleistyy ikävuoi-

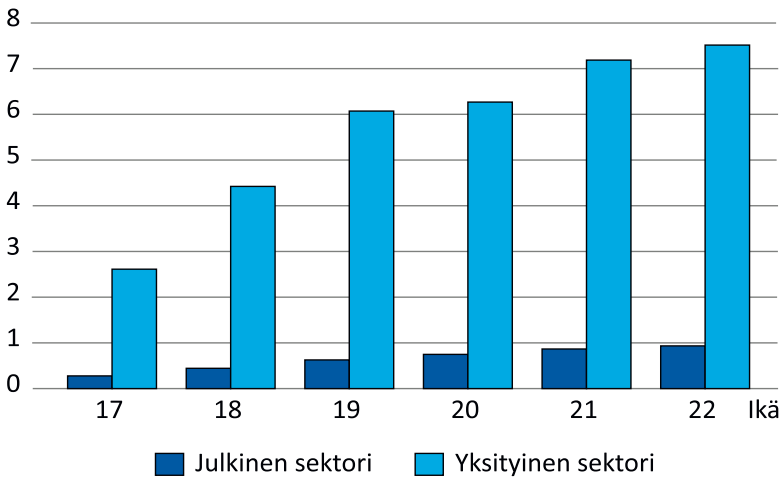
⁷ Nuorten työskentelyn yleisyyden kasvu loppuvuotta kohden havaitaan myös, jos ilmiötä tarkastellaan ikävuosittain. Tämä kasvu on kuitenkin voimakkaampaa alle 20-vuotiailla, ja 22-vuotiailla kasvu on varsin pientä. Toisaalta 21- ja 22-vuotiailla erottuu kesäajan työskentely selvästi. Lisäksi 21–22-vuotiailla kesäajan työskentely vaikuttaa hieman nuorempia ikäryhmiä selkeämmin sisältävän myös touko- ja syyskuun aikaista työskentelyä.

sien mukaan, mutta samalla absoluuttinen ero sektoreiden välillä kasvaa merkittävästi. 18-vuotiailla yksityisen sektorin työkuukausien keskiarvo oli 4,4 kuukautta ja julkisen sektorin 0,4 kuukautta. 22-vuotiaana yksityisen sektorin työskentelykuukausien keskiarvo oli 7,5 kuukautta ja julkisella sektorin keskiarvo oli 0,9 kuukautta.

Kuvio 4.

Työskentelykuukausien keskimääräinen lukumäärä työskennelleillä sektorin ja iän mukaan vuonna 2019.

Työskentelykuukausien keskiarvo

Huomautus: 17-vuotiaiden työskentely on aliarvioitu, koska aineisto sisältää työskentely- ja ansiotietoja vasta 17. syntymäpäivästä alkaen.

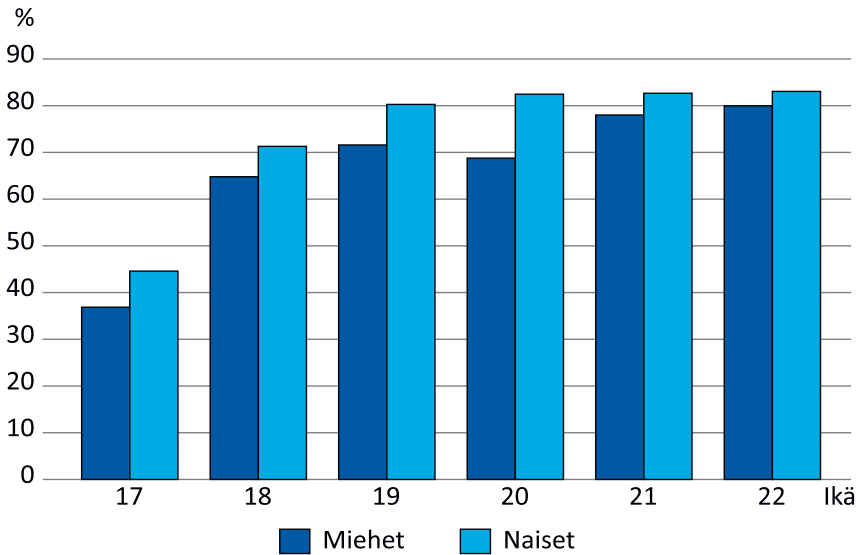
4.1.2 Työskentely taustatekijöiden mukaan tarkasteltuna

Kuvio 5 kertoo työskentelyn yleisyydestä vuonna 2019 sukupuolen ja iän mukaan. Kuviossa työskentely viittaa siihen, oliko henkilöllä ansiotuloja vuoden 2019 aikana. Johtopäätökset olisivat kuitenkin samanlaiset, mikäli työskentely olisi määritelty työsuhdetietojen perusteella. Nuorella iällä naiset työskentelevät useammin kuin miehet. 18-vuotiaista naisista 71 prosentilla oli ansiotuloja vuoden 2019 aikana, kun miehillä vastaava osuus oli 65 prosenttia. Erityisen suuri ero oli 20-vuotiailla. Taustalla lieenee varusmies- ja siviilipalveluksen suorittaminen, joka koskee pääsääntöisesti miehiä. Sukupuolierot ovat pienimmillään 22-vuotiailla: 22-vuotiaista miehistä 80 prosenttia ja naisista 83 prosenttia työskenteli vuonna 2019. Naisil-

la työskentelyn yleisyys pysyy melko lailla muuttumattomana ikävuosien 20 ja 22 välillä. Tämä voi selittyä sillä, että naiset osallistuvat toisen asteen jälkeiseen koulutukseen miehiä tyypillisemmin. Miehillä oli hieman enemmän havaittavissa työskentelyn yleisyyden kasvua iän mukaan lukuun ottamatta ikävuosien 19 ja 20 välillä olevaa merkittävää laskua.

Kuvio 5.

Ansiotuloja saaneiden nuorten osuus iän ja sukupuolen mukaan vuonna 2019.

Huomautus: 17-vuotiaiden työskentely on aliarvioitu, koska aineisto sisältää työskentely- ja ansiotietoja vasta 17. syntymäpäivästä alkaen.

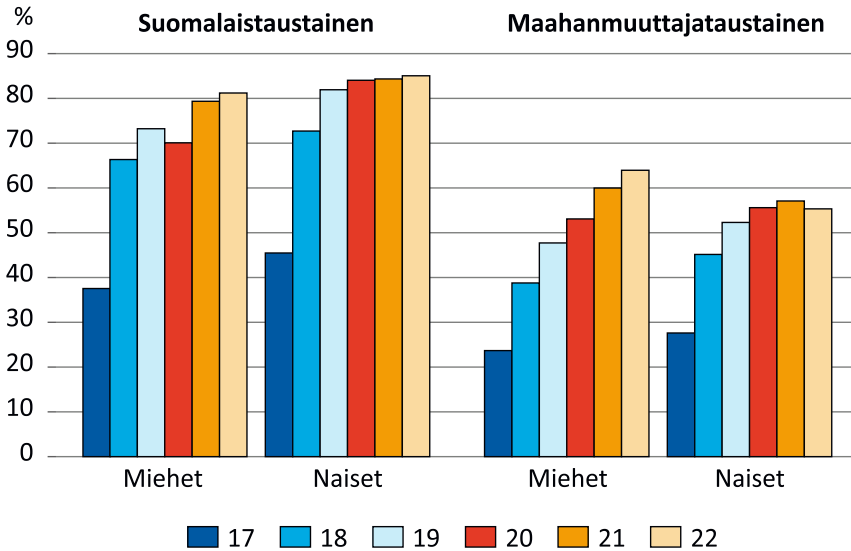
Kuviossa 6 katsotaan työskentelyä sekä maahanmuuttajataustan että sukupuolen mukaan. Kuviossa työskentely viittaa siihen, että henkilöllä ansiotuloja vuoden 2019 aikana. Tulokset olisivat samankaltaisia, mikäli työskentely olisi määritelty työsuhdetietojen perusteella. Suomalaistaustaisten sekä miesten että naisten työskentely on huomattavasti yleisempää kuin maahanmuuttajataustaisten iästä riippumatta. Suomalaistaustaisista 18–22-vuotiaista 78 prosentilla oli ansiotuloja vuoden 2019 aikana, kun maahanmuuttajataustaisilla osuus oli 53 prosenttia (ei raportoitu kuviossa).

Suomalaistaustaisten ja maahanmuuttajataustaisten väliset erot kaventuvat miehillä, mutta eivät naisilla. 19-vuotiailla miehillä ero suomalais- ja maahanmuuttajataustaisten välillä oli 26 prosenttiyksikköä, kun naisilla ero oli 30 prosenttiyksikköä. 22-vuotiailla miehillä ero oli enää 18 prosenttiyksikköä, kun naisilla ero pysyi 30 prosenttiyksikössä. Maahanmuuttaja-

taustaisilla miehillä ei havaittu työskentelyn yleisyydessä laskua 20-vuotiaana toisin kuin suomalaistaustaisilla. Toinen mielenkiintoinen havainto on, että maahanmuuttajataustaisilla naisilla työskentelyn yleisyys näytti hieman laskevan ikävuosien 21 ja 22 välillä.

Kuvio 6.

Ansiotuloja saaneiden nuorten osuus iän, maahanmuuttajataustan ja sukupuolen mukaan vuonna 2019.

Huomautus: 17-vuotiaiden työskentely on aliarvioitu, koska aineisto sisältää työskentely- ja ansiotietoja vasta 17. syntymäpäivästä alkaen.

Edellä olleet tarkastelut ansiotuloja saaneiden osuuksista taustatekijöiden mukaan eivät kerro eroista sen suhteen, kuinka paljon nuoret työskentelevät. Tämän selvittämiseksi kuvioissa 7 ja 8 esitetään, kuinka monta kuu-kautta nuoret keskimäärin työskentelivät vuoden 2019 aikana sekä suku-puolen (kuvio 7) että maahanmuuttajataustan (kuvio 8) mukaan. Tarkastelu on rajattu niihin nuoriin, jotka työskentelivät kalenterivuoden aikana.

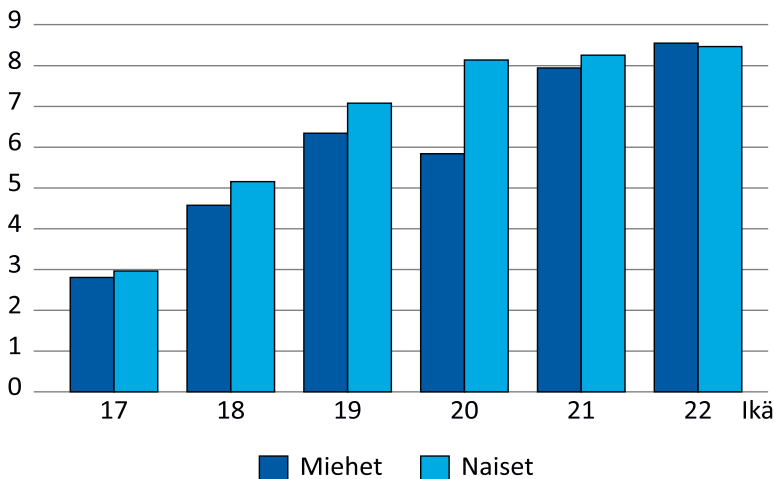
Työskentelevien nuorten – sekä miesten että naisten – työskentelyjaksot pidentyvät iän mukaan, sama tulos oli havaittavissa taulukossa 3. Tämän tarkastelun perusteella ei kuitenkaan voida sanoa, onko kyse pidemmistä yksittäisistä työsuhteista vai useammista työsuhteista. Vaikka naisilla työskentelyn yleisyydessä ei juurikaan näyttänyt tapahtuvan muutoksia 19. ikä-vuoden jälkeen (kuvio 5), työskentelykuukausien keskiarvon suhteen ha-vaitaan tasaista – joskin melko pientä – kasvua iän mukaan (kuvio 7). Ku-

vio myös havainnollistaa, että nuoret naiset työskentelevät pidempiä jaksoja kuin nuoret miehet 21-vuotiaisiin asti. Erityisen suuri sukupuoliero on 20-vuotiailla, mikä selittyy tässäkin varusmies- ja siviilipalvelun suorittamisella. 22-vuotiailla sukupuoliero oli kuitenkin kadonnut ja jopa hieman kääntynyt. 22-vuotiailla miehillä työskentelykuukausien keskiarvo oli 8,6 ja naisilla 8,5.

Kuvio 7.

Työskentelykuukausien keskimääräinen lukumäärä työskennelleillä iän ja sukupuolen mukaan vuonna 2019.

Työskentelykuukausien keskiarvo

Huomautus: 17-vuotiaiden työskentely on aliarvioitu, koska aineisto sisältää työskentely- ja ansiotietoja vasta 17. syntymäpäivästä alkaen.

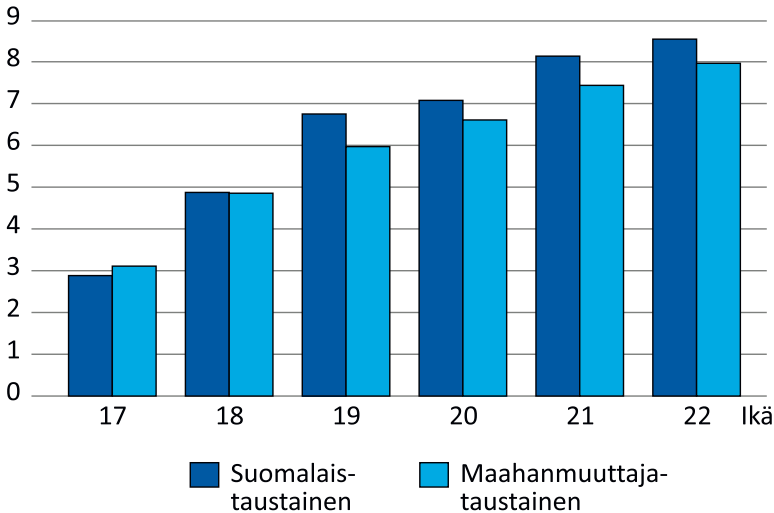
Kuvio 8 työskentelykuukausien keskimääräisestä lukumäärästä maahanmuuttajataustan mukaan osoittaa, että työskentelyn yleisyyden lisäksi työskentelykuukausien määrä eroaa suomalais- ja maahanmuuttajataustaisten välillä. Suomalaistaustaisilla nuorilla on keskimäärin enemmän työskentelykuukausia kalenterivuoden aikana kuin maahanmuuttajataustaisilla nuorilla. 17- ja 18-vuotiaat ovat kuitenkin poikkeus. 17-vuotiailla maahanmuuttajataustaisilla näyttää olleen hieman pidempiä työskentelyjaksoa – joskin ylipäätään 17-vuotiaiden työskentely on kuviossa aliarvioitu – ja 18-vuotiailla työskentelyjakson keskimääräinen pituus oli ryhmien välillä hyvin samanlainen. Ero suomalais- ja maahanmuuttajataustaisten välillä syntyi ikävuosien 18 ja 19 välillä ja pysyi melko samansuuruisena 22-vuotiaisiin asti. 19-vuotiailla ero oli 0,8 kuukautta ja 22-vuotiailla

0,6 kuukautta. Suomalaistaustaiset 22-vuotiaat työskentelivät keskimäärin 8,5 kuukautta ja maahanmuuttajataustaiset 8,0 kuukautta.

Kuvio 8.

Työskentelykuukausien keskimääräinen lukumäärä työskennelleillä iän ja maahanmuuttajataustan mukaan vuonna 2019.

Työskentelykuukausien
keskiarvo

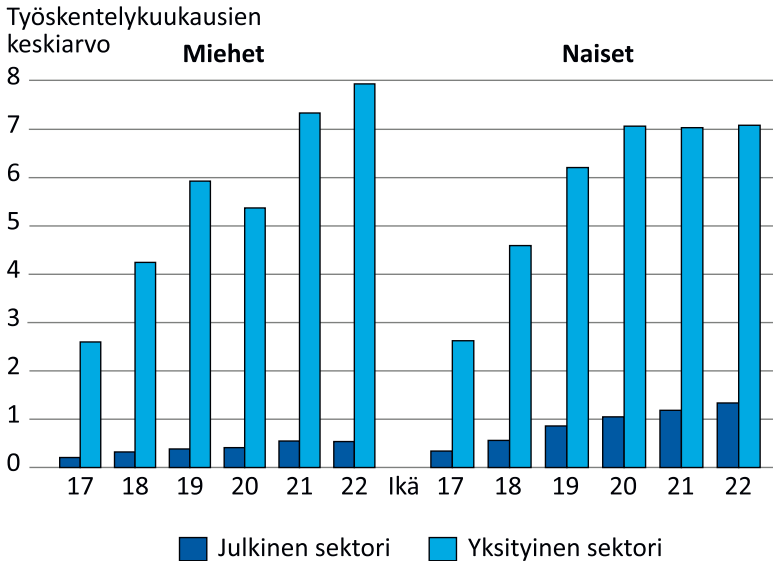

Huomautus: 17-vuotiaiden työskentely on aliarvioitu, koska aineisto sisältää työskentely- ja ansiotietoja vasta 17. syntymäpäivästä alkaen.

Kuvio 9 havainnollistaa yksityisen ja julkisen sektorin keskimääräiset työskentelykuukaudet 17–22-vuotiailla sukupuolen mukaan vuonna 2019. Luvut on laskettu heille, jotka olivat olleet työsuhteessa kalenterivuoden aikana. Naiset työskentelevät 20-vuotiaaksi asti miehiä enemmän sekä yksityisellä että julkisella sektorilla. 21- ja 22-vuotiaat miehet työskentelevät naisia enemmän yksityisellä sektorilla. Naisilla yksityisen sektorin työskentelykuukaudet eivät juuri kasva ikävuosien 20–22 aikana: keskimääräiset työskentelykuukaudet yksityisellä sektorilla tasaantuivat noin seitsemään kuukauteen. Miehillä ne kasvavat iän mukaan lukuun ottamatta jälleen 20-vuotiaita. Miehillä julkisen sektorin työskentelykuukaudet pysyvät matalalla tasolla läpi ikävuosien 17–22. Naisilla ne sen sijaan kasvavat tasaisesti. 22-vuotiailla työskennelleillä naisilla julkisen sektorin työskentelykuukaudet olivat keskimäärin kuitenkin yhä alle 1,5 kuukautta.

Kuvio 9.

Työskennelleiden työskentelykuukausien keskimääräinen lukumäärä sukupuolen, sektorin ja iän mukaan vuonna 2019.

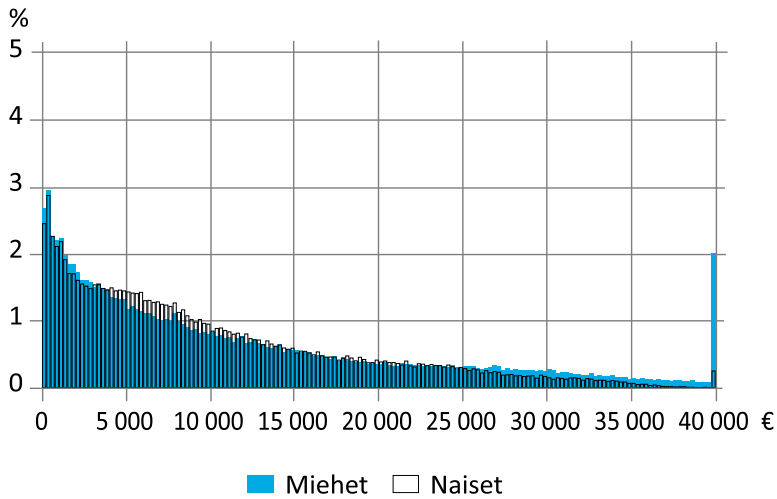
Huomautus: 17-vuotiaiden työskentely on aliarvioitu, koska aineisto sisältää työskentely- ja ansiotietoja vasta 17. syntymäpäivästä alkaen.

Kuviot 10 ja 11 havainnollistavat vuosiansioiden jakauman 18–22-vuotiailla, joilla oli ansioita vuonna 2019, sukupuolen ja maahanmuuttajataustan mukaan. Kuvioissa kaikille yli 40 000 euroa ansainneille on määritetty ansioiksi 40 000 euroa, koska nuorilla suuria ansiotuloja saaneiden lukumäärä käy pieneksi taustatekijöiden mukaan tarkastelemiseksi. Naiset olivat yliedustettuina noin 4 000–12 500 euroa ansainneissa (kuvio 10). Tämä voi viitata nuorten naisten tyypillisempään osa-aikatyöskentelyyn (Järvinen & Vanttaja 2005). Miehet olivat yliedustettuina kaikista vähiten ansioita vuoden aikana saaneissa. Lisäksi miehet olivat yliedustettuina yli 25 000 euroa ansainneissa. Erityisesti yli 40 000 euroa ansainneissa näyttää olevan miehistä suurempi osuus kuin naisista. Tämä voi liittyä sukupuolieroihin täysaikaisessa työskentelyssä, ammateissa ja palkoissa.

Maahanmuuttajataustaiset olivat yliedustettuina alle noin 4 000 euroa ansainneissa (kuvio 11). Erityisen silmiinpistävä ero oli alle 2 000 euroa ansainneissa. Toisin sanoen maahanmuuttajataustaisilla on kyse useammin hyvin lyhytaikaisesta tai pienipalkkaisesta työstä. Vastaavasti 5 000 euron vuosiansioista eteenpäin suomalaistaustaiset olivat yliedustettuina.

Kuvio 10.

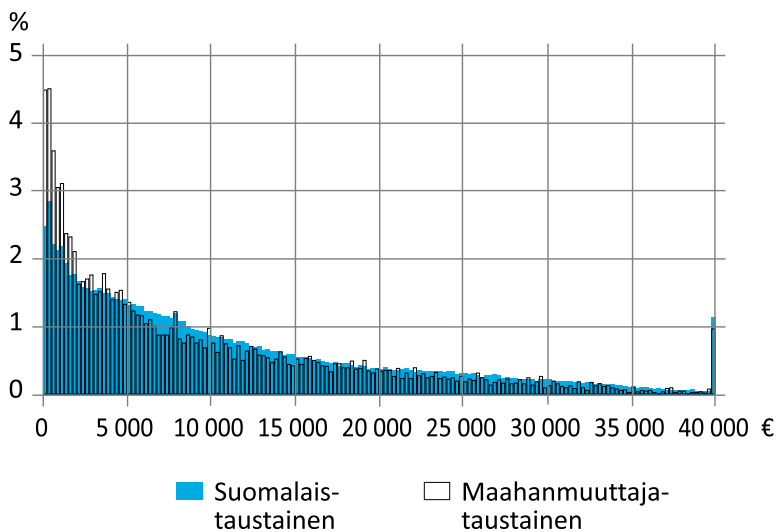
18–22-vuotiaiden ansiot sukupuolen mukaan vuonna 2019.

Huomautus: Yli 40 000 euroa ansainneille on määritetty ansioiksi 40 000 euroa. Jokainen pylväs viittaa 250 euroon.

Kuvio 11.

18–22-vuotiaiden ansiot maahanmuuttajataustan mukaan vuonna 2019.

Huomautus: Yli 40 000 euroa ansainneille on määritetty ansioiksi 40 000 euroa. Jokainen pylväs viittaa 250 euroon.

Taulukossa 4 on havainnollistettu nuorten työskentelyn yleisyys sekä työskennelleiden työskentelykuukausien keskimääräinen lukumäärä maakunnittain vuonna 2019. Työskentelyn yleisyys viittaa siihen, että henkilöllä oli ansiotuloja vuoden 2019 aikana, ja työskentelykuukausien lukumäärä viittaa siihen, kuinka monen kalenterikuukauden lopussa henkilö oli työssä kalenterivuoden aikana. Maakunta viittaa asuinmaakuntaan vuoden lopussa. Tarkastelun nuorista 30 prosenttia asui Uudenmaan maakunnassa. Tästä seuraavaksi suurimmat olivat Pirkanmaa (10 %) ja Varsinais-Suomi (9 %). Pienin osuus nuorista asui Ahvenanmaalla, Kainuussa ja Keski-Pohjanmaalla. Näissä maakunnissa asui yhteenlaskettuna noin kolme prosenttia nuorista.

Taulukko 4.

18–22-vuotiaiden työskentely (%) ja työskennelleiden työskentelykuukausien keskimääräinen lukumäärä maakunnittain vuonna 2019.

Maakunta	Työskennelleiden osuus (%)	Työskentelykuukausien (0–12) keskiarvo
Ahvenanmaa	86,9	7,7
Etelä-Karjala	72,7	6,5
Etelä-Pohjanmaa	79,8	7,0
Etelä-Savo	74,1	6,9
Kainuu	73,2	6,9
Kanta-Häme	75,4	7,3
Keski-Pohjanmaa	80,1	7,2
Keski-Suomi	71,7	6,8
Kymenlaakso	71,3	6,8
Lappi	77,4	6,9
Pirkanmaa	75,7	7,1
Pohjanmaa	83,2	7,3
Pohjois-Karjala	71,6	6,6
Pohjois-Pohjanmaa	77,3	6,8
Pohjois-Savo	74,6	7,0
Päijät-Häme	71,6	7,1
Satakunta	77,3	7,2
Uusimaa	76,5	7,5
Varsinais-Suomi	79,5	7,1
Kaikki	76,2	7,2

Ahvenanmaalaisista 18–22-vuotiaista noin 87 prosenttia työskenteli vuoden 2019 aikana. Toiseksi suurin osuus oli Pohjanmaan maakunnassa (83 %). Hieman muita maakuntia korkeammalla osuudella erottuivat myös muut Pohjanmaan maakunnat sekä Varsinais-Suomi. Näissä maakunnissa noin 80 prosenttia nuorista työskenteli vuonna 2019. Työskennelleiden nuorten osuus oli Uudellamaalla keskitasoa muihin maakuntiin verrattuna. Pienimmät työskennelleiden osuudet olivat Keski-Suomen, Kymenlaakson, Pohjois-Karjalan ja Päijät-Hämeen maakunnissa (alle 72 %).

Luvut työskennelleiden nuorten työskentelykuukausien keskimääräisestä lukumäärästä maakunnittain antavat osittain erilaisen kuvan nuorten työskentelemisestä. Työskennelleillä 18–22-vuotiailla korkein keskimääräinen määrä työskentelykuukausia oli Uudellamaalla asuvilla nuorilla. Vain Ahvenanmaalla ja Uudellamaalla työskentelykuukausien keskiarvo oli vähintään 7,5 kuukautta. Kolmanneksi korkein keskiarvo oli Pohjanmaan ja Keski-Hämeen maakunnissa (7,3). Pienimmät keskiarvot olivat Etelä- ja Pohjois-Karjalan maakunnissa (6,5 ja 6,6).

Ahvenanmaan ja Pohjanmaan maakunnissa sekä työskentelevien osuus että työskennelleiden työkuukausien määrä olivat korkealla tasolla. Etelä- ja Pohjois-Karjalassa sen sijaan molemmat olivat matalalla tasolla. Kanta-Hämeen ja Uudenmaan maakunnissa työskentelykuukausien keskimääräinen määrä oli korkealla tasolla, vaikka työskentelevien osuus oli keskimääräisellä tasolla. Esimerkiksi Etelä-Pohjanmaalla ja Varsinais-Suomessa työskennelleiden työkuukausien keskiarvo oli keskimääräistä tasoa, vaikka työskennelleiden väestöosuus oli keskimääräistä korkeampi.

Luvut nuorten työskentelystä maakunnittain pääpiirteittäin vastaavat yleis-tä kuvaa alueellisista eroista työllisyydessä. Toisaalta myös erojakin on. Erot voivat liittyä nuorten vähäisempiin opiskelumahdollisuuksiin tietyillä alueilla. Ne voivat myös kertoa esimerkiksi sesonkiluonteisten töiden merkityksestä maakunnassa. Nämä tekijät voivat selittää myös eroja taulukossa raportoitujen mittareiden välillä.

4.2 Nuorten eläkettä kartuttava työskentely eläkeuudistusten näkökulmasta

4.2.1 Työskentely 17 vuoden iässä

Vuoden 2017 alusta työeläke on karttunut 17 vuotta täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta alkaen. Tästä syystä seuraavaksi hyödynnetään kalenterikuukausikohtaisia tietoja työskentelystä ja ansioista.⁸ Näiden tietojen sekä syntymäkuukautta ja -vuotta koskevien tietojen avulla tarkastellaan työskentelyä ja ansioita 17 vuotta täyttämistä seuraavan 12 kalenterikuukauden aikana.⁹ Tämä 12 kuukauden seuranta on yhtenevä eläkeuudistuksen myötä käyttöön otetun uuden työeläkekarttuma-ajan kanssa. Tässä luvussa viitataan 17-vuotiaiden työskentelyyn. On kuitenkin huomioitava, että koska kyseessä on 12 kuukauden seuranta 17. syntymäpäivää seuraavan kalenterikuukauden alusta lähtien, täyttävät nuoret 18 vuotta seurannan viimeisen kalenterikuukauden aikana. Syntymäkohortit 2000 ja 2001 on valittu tarkasteluun, koska näitä syntymäkohortteja voidaan aineistolla seurata täydet 12 kuukautta 17 vuotta täyttämisestä.¹⁰ Syntymäkohortti-tarkastelu kertoo myös hieman ajallisesta muutoksesta 17-vuotiaiden työskentelemisessä. Vuonna 2000 syntyneiden tarkastelu sisältää työskentelyä vuoden 2017 helmikuun ja vuoden 2018 joulukuun väliseltä ajalta ja vuonna 2001 syntyneiden tarkastelu vuoden 2018 helmikuun ja vuoden 2019 joulukuun väliseltä ajalta.

Taulukko 5 kuvaa 17. syntymäpäivää seuraavan 12 kuukauden seuranta-jakson aikaisten työskentelykuukausien lukumäärää syntymäkohorteittain. Työskentely viittaa siihen, että henkilö oli työsuhteessa kalenterikuukau-

8 Ansiotietojen raportointi rekistereihin muuttui hieman vuoden 2019 alussa tulorekisterin myötä. Ajanjaksolle ennen vuotta 2019 osalle palkansaaajista vuosiansiot on rekisterissä jyvitetty tasaisesti työskentelykuukausille. Tämä voi vaikuttaa hieman 17-vuotiaiden ansio- ja eläkekarttumatuloksiin sekä syntymäkohorttien välisiin eroihin. Vaikutus on todennäköisesti kuitenkin pieni. Tämä huomio koskee myös lukua 4.2.4, jossa tarkastellaan 18–22-vuotiaiden eläkekarttumaa.

9 Kalenterikuukausikohtaiset työskentely- ja ansiotiedot viittaavat osittain eri ajanjaksoon työskentelyn osalta, koska palkanmaksukuukausi ei välttämättä ole kuukausi, jonka aikaiseen työskentelyyn palkka perustuu. Tämä huomio koskee myös lukuja 4.2.3 ja 4.2.4, joissa tarkastellaan 18–22-vuotiaiden työskentelyä ja siitä kertyvää työeläkettä. Koska eläke karttuu nimenomaan ansioista, ovat estimaatit eläkekarttumista tältä osin tarkkoja.

10 Myös vuoden 1999 joulukuussa syntyneiden työskentelyä olisi aineistolla mahdollista tutkia täydet 12 kuukautta 17 vuotta täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta alkaen.

den lopussa. Työskentelykuukaudet on luokiteltu neljään luokkaan: 1) ei lainkaan työskentelyä, 2) 1–3 kuukautta työskentelyä, 3) 4–9 kuukautta työskentelyä ja 4) 10–12 kuukautta työskentelyä.

Vuonna 2001 syntyneistä suurempi osuus työskenteli 17. syntymäpäivää seuraavan 12 kalenterikuukauden aikana vuonna 2000 syntyneisiin verrattuna. Ei lainkaan työskennelleitä oli lähes 46 prosenttia vuonna 2000 syntyneissä ja noin 42 prosenttia vuonna 2001 syntyneissä. Hieman yli 30 prosenttia 17-vuotiaista työskenteli 1–3 kuukautta, noin 17 prosenttia 4–6 kuukautta ja noin kahdeksan prosenttia 10–12 kuukautta. Toisin sanoen 17-vuotiailla korostuvat lyhyet työskentelyjaksot ja koko vuoden aikainen työskentely on epätypillistä. Syntymäkohorttien välillä eroa työskentelyssä näyttää olevan erityisesti 4–9 kuukautta työskennelleissä. Tähän ryhmään vuonna 2000 syntyneistä kuului 15,5 prosenttia ja vuonna 2001 syntyneistä 18,5 prosenttia.

Taulukko 5.

Työskentelykuukausien lukumäärä syntymäkohorteittain ensimmäisen 12 kalenterikuukauden aikana 17 vuotta täyttämistä, %.

Syntymä-kohortti	Työskentelykuukausia					Kuukausien (0–12) keskiarvo
	0	1–3	4–9	10–12	Yht.	
2000	45,6	30,4	15,5	8,6	100	2,4
2001	42,0	32,1	18,5	7,4	100	2,5
Yhteensä	43,8	31,2	16,9	8,0	100	2,5

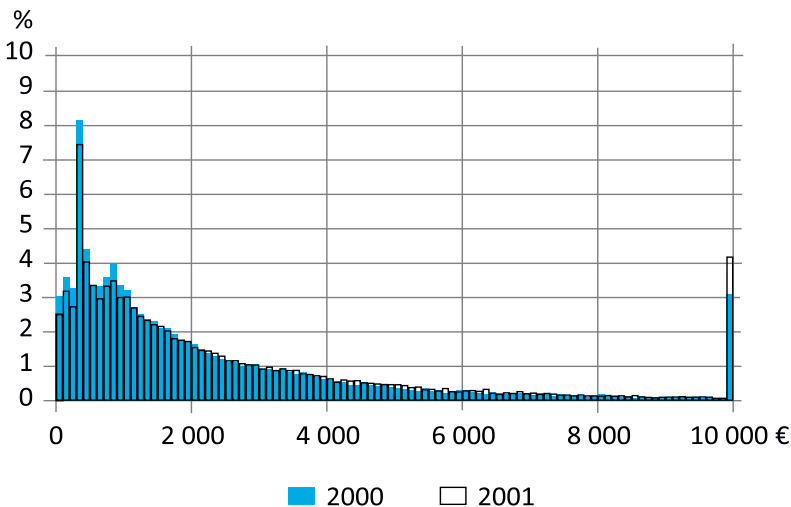
Lisätarkasteluina 17-vuotiaiden työskentelykuukausien lukumäärää tarkasteltiin myös sukupuolen ja maahanmuuttajataustan mukaan (liitetaulukko 1). Naiset työskentelivät miehiä yleisemmin. Naisista seitsemän prosenttiyksikköä vähemmän kuin miehistä ei työskennellyt lainkaan 17-vuotiaana (naisilla osuus oli 40,1 prosenttia ja miehillä 47,3 prosenttia, kun syntymäkohortteja 2000 ja 2001 tarkasteltiin yhdessä). Sekä 4–9 että 10–12 kuukautta työskennelleiden ryhmissä naisten osuus oli reilu kolme prosenttiyksikköä miehiä suurempi. Maahanmuuttajataustaisiin eläkekarttuman alaikärajan laskeminen 17 ikävuoteen on vaikuttanut suomalaistautaisia vähemmän, koska 17-vuotiaiden työskentely on harvinaisempaa tässä ryhmässä. Maahanmuuttajataustaisista 66 prosenttia ja suomalaistautaisista 43 prosenttia ei työskennellyt 17-vuotiaana. Kaikissa muissa työskentelykuukausien lukumäärää kuvaavan muuttujan luokissa suomalaistautaisien osuus oli suurempi kuin maahanmuuttajataustaisien osuus.

Absoluuttisesti suurin ero oli 1–3 kuukautta työskennelleiden ryhmässä: suomalaistaustaisista tähän ryhmään kuului 32 prosenttia ja maahanmuuttajataustaisista 19 prosenttia.

Kuviossa 12 on tarkasteltu ansioita 17 vuotta täyttämistä seuraavan 12 kalenterikuukauden aikana. Luvut on laskettu 17-vuotiaille, joilla oli ansiotuloja seurantajakson aikana. Tarkastelussa kaikille yli 10 000 euroa ansainneille on määritetty ansioiksi 10 000 euroa, koska sitä suurempia ansioita saaneiden 17-vuotiaiden lukumäärä käy pieneksi syntymäkohorteittain tarkasteltavaksi. Vuonna 2000 syntyneissä on suurempi osuus sellaisia 17-vuotiaita, joiden ansiot jäivät alle 1 000 euroon, verrattuna vuonna 2001 syntyneisiin. Vuonna 2001 syntyneet ovat yliedustettuja yli 10 000 euroa ansainneissa. On kuitenkin syytä huomioida, ettei kuviossa ole huomioitu muutoksia yleisessä hinta- tai ansiotasossa. Kaiken kaikkiaan 17 vuotta täyttämistä seuraavien 12 kalenterikuukauden ansioiden jakauma odotetusti painottuu voimakkaasti pieniin tuloihin. Tarkasteltaessa kaikkia vuonna 2000 ja 2001 syntyneitä (mukaan lukien he, jotka eivät työskennelleet) ansiotulojen mediaani oli 460 euroa ja keskiarvo 1 570 euroa 17 vuotta täyttämistä seuraavan 12 kalenterikuukauden aikana. Työskennelleiden mediaani oli 1 460 euroa ja keskiarvo 2 530 euroa. Seuraavaksi kuitenkin katsotaan tarkemmin, mitä nämä ansiot – ja täten vuoden 2017 eläkeuudistus – tarkoittavat työeläkekarttumien näkökulmasta.

Kuvio 12.

Ansiot syntymäkohorteittain ensimmäisen 12 kalenterikuukauden aikana 17 vuotta täyttämisestä.

Huomautus: Yli 10 000 euroa ansainneille on määritetty ansioiksi 10 000 euroa. Jokainen pylväs viittaa 100 euroon.

4.2.2 Työeläkekarttuma 17 vuoden iässä tapahtuneesta työskentelystä

Taulukko 6 kuvaa 17-vuotiaiden työeläkekarttumaa. Taulukon luvut sisältävät ainoastaan ansioista kertyneen eläkkeen. Taulukossa tarkastellaan syntymäkohortteja 2000 ja 2001 yhdessä. Työeläkekarttuma on laskettu 17. syntymäpäivää seuraavan täyden 12 kalenterikuukauden ansioista seuraavalla kaavalla: $\text{Ansiot} \times 1,5 \% \div 12$. Kaava antaa tulokseksi karttuneen työeläkkeen euroissa yhtä kuukautta kohden. On tärkeää huomioida, että kun vuonna 2000 ja 2001 syntyneet jäävät aikanaan eläkkeelle korotetaan työeläkekarttuman laskennassa käytettäviä ansioita palkkakertoimella. Palkkakerron indeksoi henkilön työuran aikaiset ansiot eläkkeen alkamisvuoden tasoon. Lisäksi elinajanmuutos otetaan huomioon maksettaviin eläkeisiin elinaikakertoimen avulla.

Työeläkekarttumia tarkastellaan sen jakauman eri prosenttipisteissä. Lisäksi havainnollistetaan eläkekarttuman keskiarvo. Eläkekarttumat on laskettu sekä kaikille nuorille että vain niille, joille kertyi eläkettä 17-vuotiaana. Taulukko edellä olevien tarkasteluiden tapaan osoittaa, että hyvin merkittävälle osalle nuorista vuoden 2017 eläkeuudistuksella ei ole ollut mitään vaikutusta, sillä heillä ei ollut ansioita 17-vuotiaana. Kaiken kaikkiaan 17-vuotiaiden pienistä ansioista karttuva työeläke jää pieneksi. Kun tarkastellaan kaikkia vuonna 2000 ja 2001 syntyneitä yhdessä, eläkekarttuman mediaani kuukautta kohden oli 0,6 euroa ja keskiarvo kaksi euroa. Mikäli eläkekarttuma lasketaan vain 17-vuotiaille, joille kertyi eläkettä, mediaani oli 1,8 euroa ja keskiarvo 3,2 euroa. Kaikkein eniten ansainneessa 10. prosentissa eläkekarttuman suuruus oli noin 7,5 euroa ja 99. prosenttipisteessä eli eniten ansainneen prosentin osalta 19,5 euroa. Kuitenkin mikäli näitä lukuja verrataan esimerkiksi suomalaisten keskiansioista kertyvään eläkkeeseen, on tämäkin luku varsin pieni. Suomen vuoden 2019 mediaanipalkkaa 12 kuukautta saaneelle kertyi eläkettä noin 47 euroa kuukautta kohden.¹¹

11 Vuonna 2019 kaikkien kokoaikaisten palkansaajien mediaanipalkka kuukautta kohden oli 3 140 euroa (Tilastokeskus 2020). Kerrottuna 12:lla tämä tarkoittaa 37 680 euroa, josta kertyvä eläke (1,5 % kuukautta kohden) on 47,1 euroa.

Taulukko 6.

Syntymäkohorttien 2000 ja 2001 eläkekarttuma 17-vuotiaana saaduista ansioista eri prosenttipisteissä sekä keskiarvo, €/kk.

Prosenttipisteet ja keskiarvo	Eläkekarttuma (kaikki)	Eläkekarttuma (jos karttumaa)
10. prosenttipiste	0 €	0,4 €
25. prosenttipiste	0 €	0,8 €
Mediaani	0,6 €	1,8 €
75. prosenttipiste	2,4 €	4,0 €
90. prosenttipiste	5,5 €	7,5 €
99. prosenttipiste	16,8 €	19,5 €
Keskiarvo	2,0 €	3,2 €

Huomautus: Prosenttipisteet kuvaavat muuttujan arvon, jonka alapuolelle ja-kaumassa jää tapauksista prosenttipisteen mukainen osuus. Esimerkiksi eläkekarttuma 10. prosenttipisteen kohdalla kuvaa eläkekarttuman määrää, jonka alle jää kymmenen prosenttia tapauksista.

Koska 17-vuotiaiden työskentelystä karttuneet eläkkeet kuukautta kohden olivat keskimäärin hyvin pieniä, olivat erot myös taustatekijöiden (sukupuoli ja maahanmuuttajatausta) suhteen absoluuttisesti tarkasteltuna pieniä. Tästä syystä eroja taustatekijöiden suhteen ei tarkemmin kuvailla tai havainnollisteta.

4.2.3 Työskentely ikävuosien 18–22 aikana

Vuoden 2005 eläkeuudistuksessa eläkekarttuman alaikäraja laski 23 ikävuodesta 18 ikävuoteen. Alaikärajan laskemisen viidellä vuodella voi ennustaa vaikuttaneen valtaosan nuorista eläkekarttumaan. Varhaisella iällä työelämään siirtyneillä kyseessä voi olla merkittävä karttuma. Seuraavaksi tutkitaan, kuinka paljon 18–22-vuotiaat työskentelevät, seuraamalla samoja henkilöitä läpi kyseisten ikävuosien.

Taulukossa 7 tarkastellaan ikävuosien 18–22 aikaisten työskentelykuukausien kokonaismäärää. Tämän viiden vuoden seurannan aikaiset työskentelykuukaudet on luokiteltu kuuteen ryhmään: 1) ei lainkaan työskentelyä, 2) enintään puoli vuotta työskentelyä, 3) 7–12 kuukautta työskentelyä, 4) enemmän kuin vuosi, mutta enintään kaksi vuotta työskentelyä, 5) yli

kaksi vuotta, mutta enintään neljä vuotta työskentelyä ja 6) yli neljä vuotta työskentelyä. Tarkasteluun on päätynyt syntymäkohortteja, joita voitiin seurata täydet viisi vuotta 2010-luvulla (syntymäkohortit 1992–1996). Seuranta-ajakso alkaa 18 vuotta täyttämistä seuraavasta kalenterikuukaudesta.¹² Luvut on laskettu vain nuorille, jotka asuivat kaikkina ikävuosina Suomessa.

Taulukko 7.

Luokiteltu työskentelykuukausien kokonaismäärä ikävuosien 18–22 aikana syntymäkohorteittain, %.

Työskentelyn määrä	Syntymäkohortit				
	1992	1993	1994	1995	1996
Ei lainkaan työskentelyä	8,0	8,4	8,7	8,9	8,7
1–6 kuukautta	9,1	9,4	9,2	9,1	8,2
7–12 kuukautta	8,7	8,5	8,6	8,7	8,0
Yli vuoden, enintään kaksi vuotta	18,4	18,5	18,6	18,8	18,7
Yli kaksi, enintään neljä vuotta	38,6	37,9	37,9	38,7	40,6
Yli neljä vuotta	17,3	17,3	17,0	15,8	15,7
Yhteensä	100	100	100	100	100

Kaiken kaikkiaan tarkastelun syntymäkohorttien välillä ei ole merkittäviä eroja työskentelyssä. Pieniä eroja syntymäkohorttien välillä selittää osaltaan se, että tarkastelusta puuttuvat nuoret syntymäkohortit, joiden työskentelyn havaittiin voimakkaasti kasvaneen. Ei kertaakaan työsuhteessa kalenterikuukauden lopussa 18–22-vuotiaana on ollut vajaa yhdeksän prosenttia kaikissa tarkastelun syntymäkohorteissa. Kaiken kaikkiaan ikävuosien 18–22 aikana enintään puoli vuotta työskennelleitä oli keskimäärin noin yhdeksän prosenttia syntymäkohortista, 7–12 kuukautta työskennelleitä vajaa yhdeksän prosenttia, enemmän kuin vuoden, mutta enintään kaksi vuotta työskennelleitä vajaa 19 prosenttia, enemmän kuin kaksi vuotta, mutta enintään neljä vuotta työskennelleitä noin 38 prosenttia ja yli neljä vuotta työskennelleitä noin 16 prosenttia.

Joitain pieniä eroja on havaittavissa syntymäkohorttien välillä. Vuonna 1996 syntyneissä oli hieman muita tarkastelun syntymäkohortteja vähemmän alle vuoden työskennelleitä (noin 1,5 prosenttiyksikköä). Toisaal-

¹² Tästä syystä tarkastelun nuoret täyttivät seurannan viimeisen kuukauden aikana 23 vuotta.

ta tässä syntymäkohortissa näytti olevan hieman suurempi osuus (noin 2–2,5 prosenttiyksikköä) yli kaksi vuotta, mutta enintään neljä vuotta työskennelleitä. Vuosina 1995 ja 1996 syntyneissä näytti olevan hieman vähemmän (noin 1,5 prosenttiyksikköä) yli neljä vuotta työskennelleitä kuin syntymäkohorteissa 1992–1994.

Lisäanalyysinä pitkittäistarkastelu 18–22-vuotiaiden työskentelystä toteutettiin vuonna 1996 syntyneiden osalta myös sukupuolen ja maahanmuuttajataustan mukaan (liitetaulukot 2 ja 3). Vuonna 1996 syntyneissä ei lainkaan työsuhteessa 18–22-vuotiaana olleita oli miehistä kymmenen prosenttia ja naisista seitsemän prosenttia. Merkittävin ero työskentelyn osalta oli, että yli neljä vuotta viiden vuoden seurannan aikana työskennelleiden osuus oli naisilla yhdeksän prosenttiyksikköä miehiä suurempi (naisilla osuus oli vajaa 21 %, miehillä 11 %). Maahanmuuttajataustaisissa oli suurempi osuus henkilöitä, jotka eivät olleet lainkaan työsuhteessa ikävuosien 18–22 aikana (maahanmuuttajataustaisista 21,5 %, suomalaistaustaisista 8 %). Suomalaistaustaisista huomattavasti suurempi osa oli työskennellyt enemmän kuin kaksi vuotta. Suomalaistaustaisista 41 prosenttia oli työskennellyt yli kaksi vuotta, mutta enintään neljä vuotta (maahanmuuttajataustaisista 28 %) ja 16 prosenttia yli neljä vuotta (maahanmuuttajataustaisista 8 %).

4.2.4 Työeläkekarttuma 18–22-vuotiaana tapahtuneesta työskentelystä

Taulukko 8 kuvaa 18–22-vuotiaiden työeläkekarttumia sen jakauman eri prosenttipisteissä sekä eläkekarttuman keskiarvoa. Työeläkekarttuma on laskettu 18. syntymäpäivää seuraavan 60 kalenterikuukauden ansioista. Tämä on yhdenmukaista vuoden 2005 eläkeuudistuksen eläkekarttuman alaikärajan laskemisen kanssa. Karttuma on jälleen laskettu seuraavalla kaavalla: $\text{Ansiot} \times 1,5 \% \div 12$. Kaava antaa tulokseksi karttuneen työeläkkeen euroissa yhtä kuukautta kohden. Eläkekarttumat on laskettu sekä kaikille nuorille että vain niille, joille kertyi karttumaa ansioista 18–22-vuotiaana. Taulukon luvut sisältävät ainoastaan ansioista kertyneen eläkkeen. Eläkekarttuma on laskettu nuorimmalle syntymäkohortille, joka on hyötynyt vuoden 2005 eläkeuudistuksen eläkekarttuman alaikärajan laskusta aineistossa, ja jota voitiin seurata kaikkien ikävuosien 18–22 aikana. Kyseessä ovat vuonna 1996 syntyneet: he täyttivät 23 vuotta vuoden 2019 aikana. Taulukon 8 osalta on syytä huomioda, että 17-vuotiaiden eläkekarttumatarkasteluun (taulukko 6) verrattuna 18–22-vuotiaiden eläkekarttuma-

tarkastelussa ansiotason muutoksilla on suurempi merkitys, koska kyseessä on pidempiaikainen henkilöiden seuranta aineistossa. Taulukon eläkekattumissa ei ole huomioitu ansio- tai hintatason muutoksia vuosien välillä. Tämä tarkoittaa, että eläkekattumat tulevat hieman aliarvioituiksi vuoden 2019 tasossa. On hyvä huomioida, että henkilön alkaessa nostamaan eläkkeitä eläkekattuman laskennassa käytettävät ansiot korotetaan palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon. Lisäksi elinajanmuutos otetaan huomioon maksettaviin eläkkeisiin elinaikakertoimen avulla.

18–22-vuotiaiden työskentelystä kertyneen eläkekattuman mediaani oli 42 euroa kaikkia vuonna 1996 syntyneitä tarkasteltaessa ja 47 euroa heillä, joille oli kertynyt ansioista eläkettä näiden ikävuosien aikana. Keskiarvot ryhmissä olivat 52 ja 57 euroa. Eniten ansainneessa 10. prosentissa eläkekattuma viiden vuoden ajalta oli 121 euroa. Eniten ansainneessa prosentissa kyse oli jo 185 euron eläkekattumasta kuukautta kohden.

Etenkin 18–22-vuotiaiden eläkekattuman mediaanin ylittäviä eläkekattumia voi pitää merkittävinä. Kyseisiä lukuja voi verrata esimerkiksi siihen, että vuoden 2019 mediaanipalkkaa 12 kuukautta saaneelle kertyi eläkettä noin 47 euroa tai siihen, että vuonna 2019 maksettujen työeläkkeiden mediaani oli 1 420 euroa kuukaudessa (Eläketurvakeskus 2020b).

Taulukko 8.

Syntymäkohortin 1996 eläkekattuma 18–22-vuotiaana saaduista ansioista eri prosenttipisteissä sekä keskiarvo, €/kk.

Prosenttipisteet ja keskiarvo	Eläkekattuma (kaikki)	Eläkekattuma (jos kattumaa)
10. prosenttipiste	0,8 €	7,0 €
25. prosenttipiste	15,2 €	21,6 €
Mediaani	41,7 €	46,6 €
75. prosenttipiste	78,5 €	82,7 €
90. prosenttipiste	117,4 €	120,5 €
99. prosenttipiste	183,0 €	184,5 €
Keskiarvo	52,0 €	56,6 €

Huomautus: Prosenttipisteet kuvaavat muuttujan arvon, jonka alapuolelle jakaumassa jää tapauksista prosenttipisteen mukainen osuus. Esimerkiksi eläkekattuma 10. prosenttipisteen kohdalla kuvaa eläkekattuman määrää, jonka alle jää kymmenen prosenttia tapauksista.

Lisätarkasteluina 18–22-vuotiaiden ansioista kertynyttä eläkettä tarkasteltiin myös sukupuolen ja maahanmuuttajataustan mukaan (liitetaulukko 4). Eläkekarttuman osalta havaittiin, että jakauman ala- ja keskiosassa (10. ja 25. prosenttipiste ja mediaani) erot sukupuolten välillä olivat euromääräisesti hyvin pieniä, mutta jakauman yläosassa (75., 90. ja 99. prosenttipiste) miehillä eläkekarttumat olivat suurempia. Esimerkiksi eläkekarttuman 90. prosenttipiste heillä, jotka olivat työskennelleet, oli 127 euroa kuukautta kohden miehillä ja naisilla noin 113 euroa. Tämä on mielenkiintoista, sillä 18–22-vuotiaiden työskentelykuukausien pitkittäistarkastelun perusteella naisissa oli miehiä useammin niitä, jotka olivat työskennelleet yli neljä vuotta viiden vuoden seurannan aikana (liitetaulukko 2). Suomalaistaustaisten eläkekarttumat olivat maahanmuuttajataustaisia suurempia karttuman jakauman eri osissa. Suomalaistaustaisten eläkekarttuman mediaani oli 47,1 euroa ja maahanmuuttajataustaisilla 29,6 euroa heillä, jotka olivat työskennelleet.

5 Yhteenveto ja keskustelu

Tässä tutkimuksessa havainnollistettiin nuorten työskentelemistä Suomessa monesta eri näkökulmasta. Eläketurvakeskuksen rekisteriaineisto mahdollisti nuorten työskentelyn tutkimisen yksittäisten ikävuosien tasolla. Tutkimuksessa tarkasteltiin 17–22-vuotiaita. Tämä on merkittävä nivelvaihe osana siirtymiä nuoruudesta aikuisuuteen sekä koulutuksesta työelämään. Nuorten työskentelemistä on tutkittu selvästi vähemmän viime vuosina kuin nuorten koulutuksen ja työmarkkinoiden ulkopuolella oloa. Ikärajauksen taustalla on vuosien 2005 ja 2017 eläkeuudistukset, jotka ovat vaikuttaneet juuri tämän ikäryhmän ansioista kertyvään työeläkkeeseen. Tutkimus on tarjonnut uutta tietoa eläkeuudistusten vaikutuksista. Luonteeltaan tämä tutkimus on kuitenkin ollut kuvaileva.

Tutkimus havainnollisti, kuinka nuorten työskentelemisessä on syntymäkohorttien ja väestöryhmien välisiä eroja, joita poikkileikkaustarkastelut iän ja työskentelyn yleisyyden yhteydestä eivät paljasta. Tulokset myös osoittivat, että useimmat nuoret työskentelevät hyvin varhaisessa vaiheessa elämänkulkua. 19-vuotiaista noin 76 prosenttia työskenteli ainakin hieman vuonna 2019 ja 22-vuotiailla osuus oli hieman yli 80 prosenttia. Vaikka nuorilla työsuhteet ovat usein lyhyitä ja esimerkiksi sesonkiluonteisia, tarkoittaa tämä kuitenkin, että valtaosa saa kokemusta työskentelystä ja työelämästä nuorella iällä. On tärkeää, että myös nämä työkokemukset huomioidaan eläkekarttumassa.

Nuorilla vuosiansiot ovat keskimäärin varsin pienet, erityisesti alle 19-vuotiailla. Ikävuosien 18–22 välillä pienimpiä ja suurimpia vuosiansioita saavien väliset suhteelliset erot ansioissa kaventuvat. Tämä johtuu ennen kaikkea hyvin pieniä ansioita saavien määrän vähenemisestä. Työskentelevien nuorten keskimääräiset työskentelykuukaudet kalenterivuoden aikana kasvavat iän mukaan. Tämä johtuu toisaalta vain muutaman kuukauden työskennelleiden osuuden vähenemisestä, mutta toisaalta myös koko vuoden (10–12 kuukautta) työskennelleiden osuuden kasvamisesta. Nuorten työskentelyssä korostuvat kesäkuukaudet, etenkin kesä- ja elokuun välinen ajanjakso. Erityisesti alle 20-vuotiailla korostuvat kesätyöt. 20–22-vuotiailla kesällä tapahtuneen työskentelyn osuus kaikesta tämän ikäisten työskentelystä oli noin 30 prosenttia vuonna 2019. 18-vuotiailla osuus oli noin 40 prosenttia. Täten tutkimus myös osoitti, että nuorten työskentelemises-

sä ei ole kyse vain kesäajan työskentelystä. Tulosten perusteella kaikesta nuorten työskentelystä valtaosa tapahtuu yksityisellä sektorilla.

Tutkimuksessa tarkasteltiin myös muutaman keskeisen taustatekijän yhteyttä nuorten työskentelyyn. Tulosten perusteella nuoret naiset työskentelevät useammin kuin nuoret miehet. Tämä on päinvastaista verrattuna tilanteeseen kaikkien työikäisten keskuudessa (ks. Kajantie 2020). Nuorten naisten yleisempään työskentelyyn voi vaikuttaa se, että naiset muuttavat nuorempina pois vanhempiensa luota kuin miehet (Buchmann & Kriesi 2011), mikä voi olla yhteydessä varhaisempaan ansiotulojen tarpeeseen ja itsenäistymiseen yleisemminkin. Sukupuoliero työskentelyn yleisyydessä kuitenkin pienenee iän myötä. Miehillä työskentely yleistyy iän myötä, pois lukien 20-vuotiailla miehillä havaittu merkittävä lasku työskentelyssä, mikä ajoittuu varusmies- ja siviilipalveluksen tyypilliseen suorittamisen ikään. Naisten työskentelyn yleisyys ei sen sijaan juuri muutu ikävuosien 20–22 aikana. Työskentelykuukausien lukumäärän perusteella sukupuolieroa ei oikeastaan enää ollut 22-vuotiailla. Eroa työskentelykuukausissa oli kuitenkin läpi ikävuosien 17–22 sen suhteen, tehdäänkö ne julkisella vai yksityisellä sektorilla: nuoret naiset työskentelevät nuoria miehiä yleisemmin julkisella sektorilla. Samansuuntainen havainto löydetään myös laajemmin työikäisten joukossa, mikä selittyy eroissa kuntasektorilla työskentelemissä (Kauhanen & Riukula 2019). 18–22-vuotiaiden ansioiden osalta naiset olivat yliedustettuina noin 4 000–12 500 euroa ansainneissa ja miehet olivat yliedustettuina yli 25 000 euroa ansainneissa.

Nuoret maahanmuuttajataustaiset työskentelevät suomalaistaustaisia harvemmin. Miehillä ero suomalais- ja maahanmuuttajataustaisten välillä työskentelyn yleisyydessä laskee iän mukaan, mutta naisilla ei juuri tapahtu muutosta. 22-vuotiailla miehillä ero oli 18 prosenttiyksikköä, kun naisilla ero oli noin 30 prosenttiyksikköä. Työskentelyn yleisyyden suhteen oli myös muutamia eroja työskentelyn kehityksessä iän mukaan suomalais- ja maahanmuuttajataustaisten välillä. Maahanmuuttajataustaisilla miehillä ei näkynyt työskentelyn yleisyydessä laskua 20-vuotiaana työskentelyn yleisyydessä toisin kuin suomalaistaustaisilla. Maahanmuuttajataustaisilla naisilla työskentelyn yleisyys näytti hieman laskevan ikävuosien 21 ja 22 välillä, kun se suomalaistaustaisilla nousi. Tulevissa tutkimuksissa olisi mielenkiintoista selvittää, miten maahanmuuttajataustaisten naisten työllisyys kehittyy myöhemmin nuorena aikuisuudessa. Tulosten perusteella maahanmuuttajataustaiset ovat yliedustettuina heissä, joiden ansiotulot ovat pienet. Maahanmuuttajien heikompi työmarkkina-asema voi liittyä

muun muassa koulutukseen, tietoon Suomen työmarkkinoista tai kielitaitoon liittyviin tekijöihin. Työmarkkinoilla esiintyy kuitenkin myös diskriminaatiota maahanmuuttajia kohtaan (Larja ym. 2012; Ahmad 2020).

Tutkimus antoi viitteitä siitä, että taloudellisella suhdanteella silloin, kun nuoret astuvat työmarkkinoille, voi olla merkittäviäkin vaikutuksia nuorten työskentelyn yleisyyteen. Tarkasteltaessa vuosina 1992–1996 syntyneiden työskentelyä ikävuosina 18–22 havaittiin, että vuosina 1995 ja 1996 syntyneet työskentelivät vuosina 1992–1994 syntyneitä harvemmin 18- ja 19-vuotiaana, mutta etenkin 22-vuotiaana vuosina 1995 ja 1996 syntyneet työskentelivät vuosina 1992–1994 syntyneitä useammin. Tämä havainto on yhteydessä siihen, että työllisyysaste kasvoi 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen lopun finanssikriisin jälkeen, mutta 2010-luvun puolivälin lähetyvillä työllisyysasteen kehitys oli varsin heikkoa Suomessa (Larja 2018) sekä siihen, että työllisyysaste kasvoi Suomessa merkittävästi noin vuodesta 2017 alkaen (Larja 2018). Ennen koronapandemiaa Suomessa vallinnut työllisyyskasvu näyttää heijastuneen nuorten työskentelemiseen siten, että 1990-luvun lopussa syntyneet työskentelivät huomattavasti enemmän kuin 1990-luvun alussa ja puoleessa välissä syntyneet: vuosina 1997–2000 syntyneet työskentelivät viimeisimmän tarkastelussa olleen ikävuoden aikana yleisemmin kuin yksikään tarkastelun vanhemmista syntymäkohorteista samassa iässä. Nämä tulokset myös osoittivat, kuinka yhden vuoden poikkileikkaustilanteesta saatavaan kuvaan (nuorten) työskentelyn yleisyydestä iän mukaan vaikuttaa syntymäkohorttien väliset erot työskentelyn yleisyydessä.

Kaiken kaikkiaan havainnot syntymäkohorttien välisistä eroista työskentelyn yleisyydestä ovat yhdenmukaisia sen kanssa, että työvoiman kysynnän kasvamisen tiedetään näkyvän työmarkkinoille tulevien uusien nuorten tilanteessa (Hämäläinen & Tuomala 2013). Nuorimpia syntymäkohorteja koskevan kehityskulun voi kuitenkin ennustaa päättyneen. Koronapandemia on taltuttanut nuorten syntymäkohorttien voimakkaan työllisyyden kasvun. 19- ja 20-vuotiaiden työttömyysjaksot ovat vuonna 2020 vuoteen 2019 verrattuna muodostaneet suuremman osuuden kaikista työttömyysjaksoista (Kyyrä ym. 2020). Koronakriisin myötä kesätoita on ollut nuorille vähemmän tarjolla (Kyyrä ym. 2020; Wilska ym. 2020). Lisäksi lokakuun 2019 ja 2020 välillä palkkasumma laski erityisesti alle 30-vuotiailla (Helsinki GSE Tilannehuone 2020). Toisaalta ilmankin koronapandemiaa olisi nuorten työskentelyssä todennäköisesti tapahtunut muutoksia, sil-

lä talous- ja työllisyyskehityksen ennustettiin vaimenevan vuosien 2020 ja 2021 aikana (Alatalo ym. 2019).

Tutkimuksessa myös tarkasteltiin, miten nuoret jakautuvat eri ryhmiin 18–22-vuotiaiden yhteenlaskettujen työskentelykuukausien perusteella. Tarkastelussa verrattiin 1990-luvun alussa ja puolivälissä syntyneitä kohortteja. Yleisesti ottaen syntymäkohorttien välillä ei ollut merkittäviä eroja työskentelyssä, kun tarkasteltiin pitkittäisesti ikävuosien 18–22 aikaisista työskentelyä. Ikävuosien 18–22 aikana vajaa yhdeksän prosenttia ei työskennellyt lainkaan. Enintään puoli vuotta työskennelleitä oli keskimäärin noin yhdeksän prosenttia syntymäkohortista, 7–12 kuukautta työskennelleitä vajaa yhdeksän prosenttia, enemmän kuin vuoden, mutta enintään kaksi vuotta työskennelleitä vajaa 19 prosenttia, enemmän kuin kaksi vuotta, mutta enintään neljä vuotta työskennelleitä noin 38 prosenttia ja yli neljä vuotta työskennelleitä noin 16 prosenttia. Toisin sanoen reilu puolet nuorista työskentelee yli kaksi vuotta ikävuosien 18 ja 22 välillä.

Tutkimuksessa myös arvioitiin, kuinka paljon eläkettä nuorille oli karttunut ikävuosien aikana, joihin vuosien 2005 ja 2017 eläkeuudistukset ovat vaikuttaneet.¹³ Tutkimuksen laskelmat eläkekarttumista koskivat vain ansioista kertynyttä eläkettä. Vuoden 2017 eläkeuudistuksen eläkekarttuman alaikärajan laskemisella on odotetusti ollut vain hyvin pieni vaikutus eläkekarttumaan. Vaikka yli puolet 17-vuotiaista työskenteli edes hieman, olivat työskentelykuukausien lukumäärä ja ansiot hyvin pieniä. Mediaanieläkekarttuma kaikilla vuonna 2000 tai 2001 syntyneillä 17-vuotiailla oli 0,6 euroa ja työskennelleillä 1,8 euroa kuukautta kohden. Muutamalla prosentilla nuorista eläkekarttuma 17-vuotiaana tapahtuneesta työskentelystä oli yli kymmenen euroa kuukautta kohden. Vaikka 17-vuotiaiden työskentelystä karttuneen eläkkeen määrä jää vähäiseksi, on yhdenvertaisuuden kannalta hyvä, että koko työura tulee huomioiduksi työeläkkeessä.

Vuoden 2005 eläkeuudistuksessa eläkekarttuman alaikäraja laski 23 ikävuodesta 18 ikävuoteen. Nuorimmalla vuoden 2005 eläkeuudistuksen eläkeikäkarttuman alaikärajasta hyötynneellä syntymäkohortilla (vuonna 1996 syntyneet), jota voitiin aineistolla seurata täydet viisi vuotta,

13 Tässä raportissa esitetyt luvut eläkekarttumista ovat estimaatteja eivätkä kuvaa lopullisia maksettavia eläkkeitä. Eläkkeeseen verrattavaa etuutta karttuu erillislain perusteella myös esimerkiksi suoritetuista tutkinnoista ja lastenhoidosta. Lisäksi henkilön jäädessä eläkkeelle palkkakertoimella indeksoidaan työuran aikaiset ansiot eläkkeen alkamisvuoden tasoon. Elinajanmuutos otetaan huomioon elinaikakertoimen avulla.

18–22-vuotiaana saaduista ansioista kertyneen eläkkeen mediaani oli kaikilla syntymäkohorttilaisilla noin 42 euroa ja työskennelleillä noin 47 euroa kuukautta kohden. Eniten ansainneessa kymmenessä prosentissa kysely oli yli 120 euron eläkekarttumasta kuukautta kohden. Näissä luvuissa ei huomioitu ansiotason muutoksia vuosien välillä, joten eläkekarttumat ovat hieman aliarvioituja vuoden 2019 tasossa tarkasteltuna. Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että vuoden 2005 eläkeuudistus toi eläkekarttuman piiriin ikävaiheen, joka sisältää jo varsin pitkiä työskentelyjaksoja osalla nuorista.

Kaiken kaikkiaan varhaisen työuran huomioiminen eläkekarttumassa omalta osaltaan tuo turvaa erilaisia myöhempiä urakatkoksia tai työuran päättymistä ennenaikaisesti työkyvyttömyyteen varten. Mikäli eläkkeen taso jää pieneksi, on pienilläkin lisätuloilla suuri merkitys. Tätä korostaa se, että omaa eläkettä saavilla ei välttämättä ole kovinkaan hyviä mahdollisuuksia esimerkiksi ansiotulojen hankkimiseen. Kuitenkin vuosien 2005 ja 2017 eläkeuudistusten myötä ei palkansaajien eläkekarttumaa nuorten osalta voi enää juuri lisätä eläkekarttuman alaikäraja laskemalla

Nuorten mahdolliset matalat eläkekarttumat eivät täysin ennusta lopullista eläkkeen tasoa. Vähäinen työskentely voi olla seurausta opiskelemista. Opiskelujen aikainen työskentely ei ole myöskään edellytys valmistuneille vakaalle työuralle pääsemiseksi (Saloniemi ym. 2013). Korkeampi koulutus on yhteydessä suurempiin työllistymistodennäköisyyksiin ja korkeampiin palkkoihin. Ylipäättään nuorten varhainen työskentely kattaa vain varsin pienen osan työurasta ja eläkeiän noustessa ja työurien pidentyessä sen suhteellinen merkitys pienenee. Lisäksi palkat ovat nuorilla keskimäärin pienemmät muihin ikäryhmiin verrattuna (Tilastokeskus 2020), mikä seurauksena myöhemmällä iällä tapahtuvasta työskentelystä seuraa useimmiten korkeampaa eläkekarttumaa. Toisaalta työllistyminen nuorena ei välttämättä ole tae turvatusta tulevaisuudesta. Henkilö, joka ei juuri kouluttaudu, mutta työllistyy hyvin varhaisella iällä, ei välttämättä ole turvatussa asemassa työmarkkinoiden rakennemuutoksen takia. Lisäksi nuorten varhainen työllistyminen sekä työkokemusten hankkiminen ylipäättään voi käydä haastavaksi, mikäli matalan koulutustason ja matalan tuottavuuden työpaikat häviävät (Kauhanen 2014). Nuorten tulevaisuuden kannalta kaikkein olennaisinta on, että he eivät jäisi kokonaan koulutuksen ja työmarkkinoiden ulkopuolelle.

LÄHTEET

- Ahmad, A. (2020) Ethnic discrimination against second-generation immigrants in hiring: empirical evidence from a correspondence test. *European Societies*, 22(5): 659–681.
- Aho, S. & Hynninen, S.-M. & Karhunen, H. & Vanttaja, M. (2012) Opiskelu-aikainen työssäkäynti ja sen vaikutukset. Työ ja yrittäjyys 26/2012; Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja.
- Aho, S. & Mäkiäho, A. (2014) Toisen asteen koulutuksen läpäisy ja keskeyttäminen. Vuosina 2001 ja 2006 toisen asteen opinnoit aloittaneiden seurantatutkimus. Raportit ja Selvitykset 2014:8. Opetushallitus.
- Alatalo, J. & Larja, L. & Mähönen, E. (2019) Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste. TEM Analyyseja No. 92/2019. Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Alatalo, J. & Mähönen, E. & Räisänen, A. (2017) Nuorten ja nuorten aikuisten työelämä ja sen ulkopuolisuus. TEM-Analyyseja No. 76/2017. Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Asplund, R. & Vanhala, P. (2013) Nuorten työllisyydestä ja työttömyydestä hyvin vaihteleva kuva. ETLA Muistiot No 19.
- Bell, D. N. F. & Blanchflower, D. G. (2011) Young people and the Great Recession. *Oxford Review of Economic Policy*, 27(2), 241–267.
- Breen, R. & Buchmann, M. (2002) Institutional Variation and the Position of Young People: A Comparative Perspective. *Annals of the American Academy of Political and Social Sciences (AAPSS)*, 580: 288–305.
- Börsch-Supan, A. (2005) The 2005 Pension Reform in Finland. Finnish Centre for Pension, Working Papers 2005:1. Finnish Centre for Pensions: Helsinki.
- Buchmann, M. C. & Kriesi, I. (2011) Transition to Adulthood in Europe. *Annual Review of Sociology*, 37: 481–503.
- Danielsbacka, M. & Tanskanen, A. (2009) Nuorten asennoituminen työhön ja työttömyyteen. *Työpoliittinen Aikakauskirja*, 52(5): 46–55.

Eläketurvakeskus (2020a) Suomen työeläkevakuutetut 2019. Eläketurvakeskuksen tilastoja 13/2020.

Eläketurvakeskus (2020b) Suomen työeläkkeensaajat 2019. Eläketurvakeskuksen tilastoja 05/2020.

European Commission (2017) Employment and Social Developments in Europe 2017. Publications Office of the European Union: Luxembourg.

Findikaattori (2020) Asevelvollisuus, taulukko. Findikaattori, Puolustusvoimat. <https://findikaattori.fi/fi/table/99>

Haikkola, L. & Myllyniemi, S. (2019) Hyvää työtä! Nuorisobarometri 2019. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusverkosto.

Hämäläinen, U. (2004) Nuorten tulojen ja toimeentulon palapeli. Tutkimuksia-sarja No. 92. Palkansaaajien tutkimuslaitos.

Hämäläinen, U. & Juutilainen, V.-P. (2010) Nuoret – duunissa vai MOLLissa? Talous & Yhteiskunta, 1: 22–29.

Hämäläinen, U. & Tuomala, J. (2013) Faktaa nuorisotyöttömyydestä. VATT Policy Brief No. 2–2013.

Helsinki GSE Tilannehuone (2020) Tilannehuoneen raportti 19.11.2020 – viimeisimmät kehityskulut työmarkkinoilla, kotitalouksissa ja yrityksissä. www.helsinkigse.fi

Iacovou, M. & Skew, A. (2010) Household structure in the EU. Methodologies and Working Papers. Publications Office of the European Union: Luxembourg.

Ilmakunnas, I. (2019) Economic difficulties during the transition into adulthood in Finland: A register-based study. Turun Yliopiston Julkaisuja – Annales Universitatis Turkuensis Sarja – Ser. B-Osa – Tom. 474 Humaniora.

Ilmakunnas, I. & Kauppinen, T. M. & Kestilä, L. (2015) Sosioekonomisten syrjäytymisriskien kasautuminen vuonna 1977 syntyneillä nuorilla aikuisilla. Yhteiskuntapolitiikka, 80(3): 247–262.

Järvinen, T. & Vanttaja, M. (2005) Nuoret koulutus- ja työmarkkinoilla. Nuorisoasiain neuvottelukunta.

Kajantie, M. (2020) Omaisuustulot kasvattavat sukupuolten välistä tuloeroa – ja tuovat etenkin miehille taloudellista turvaa myös eläkkeellä. Tieto & Trendit. Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2020/omaisuustulot-kasvattavat-sukupuolten-valista-tuloeroa-ja-tuovat-etenkin-miehille-taloudellista-turvaa-mynos-elakkeella/>

Kalenius, A. & Karhunen, H. (2018) Miksi nuorten koulutustaso laskee? Yhteiskuntapolitiikka, 83(5–6): 562–572.

Kauhanen, A. (2014) Tulevaisuuden työmarkkinat. ETLA Raportit No 30.

Kauhanen, A. & Riukula, K. (2019) Työmarkkinoiden eriytyminen ja tasa-arvo Suomessa. Teoksessa Teräsaho M. & Närvi J. (toim.) Näkökulmia sukupuolten tasa-arvoon – analyyseja tasa-arvobarometrista 2017. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL): Helsinki, 80–100.

Keinänen, P. & Sinivuori, K. (2010) Nuorten työllisyys ja työttömyys taantumassa. Työpoliittinen Aikakauskirja, 53(4): 5–13.

Koerselman, K. & Uusitalo, R. (2014) The risk and return of human capital investments. Labour Economics, 30: 154–163.

Kouvonen, A. (2001) Koululaisten työssäkäynti ja ongelmakäyttäytyminen. Työministeriö.

Kytö, H. & Kral-Leszczynska, M. (2013) Muuttoliikkeen voittajat ja häviäjät. Tutkimus alueiden välisistä muuttovirroista. No. 76; Tutkimusjulkaisu. Kunnallisanalan kehittämissäätiö.

Kyyrä, T. & Nokso-Koivisto, O. & Toivanen, O. (2020) Koronakriisin erääksi hopeareunukseksi paljastui nopeatempoinen tilastoanalyysi päätöksenteon tukena: Esimerkkinä Helsinki Graduate School of Economicsin Tilannehuone. Työpoliittinen Aikakauskirja, 63(4): 14–26.

Larja, L. (2018) Työllisyyden kasvukausi – kuka on työllistynyt, minne ja minkälaisiin työsuhteisiin? Talous & Yhteiskunta, 46(4): 36–43.

Larja, L. & Warius, J. & Sundbäck, L. & Liebkind, K. & Kandolin, I. & Jasinskaja-Lahti, I. (2012) Discrimination in the Finnish labor market: An overview and a field experiment on recruitment. Employment and Entrepreneurship No. 16/2012; Publications of the Ministry of Employment and the Economy.

Loukkola, A. & Tuononen, M. (2019) Nuorten korkeakoulutukseen siirtyminen hidastunut. Tieto & Trendit. Tilastokeskus. <https://www.tilastokeskus.fi/tietotrendit/artikkelit/2019/nuorten-korkeakoulutukseen-siirtyminen-hidastunut/>

Lukkarinen, H. (2018) Vastentahtoiset osa-aikatyöt yleistyneet 2010-luvulla. Tieto & Trendit. Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2018/vastentahtoiset-osa-aikatyot-yleistyneet-2010-luvulla/>

Myrskylä, P. (2020) Työllisyystavoitteet ja työllisyyden mittaamisen haasteet. Kansantaloudellinen Aikakauskirja, 116(1): 127–147.

Nivalainen, S. & Tenhunen, S. (2020) Kuinka yrittäjät eläkevakuuttavat? Yrittäjien omat näkemykset ja YEL-työtulon ja yrittäjän tulojen suhde. Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 01/2020: Helsinki.

OECD. (2019) Education at a Glance 2019: OECD Indicators. OECD Publishing: Paris.

Ojala, S. & Nätti, J. & Kauhanen, M. (2015) Työn laatu ja myöhempi työura osa- ja määräaikaissä työssä. Työsuojelurahaston tutkimushanke 2013–2014. Loppuraportti. Tampereen Yliopiston Työelämän Tutkimuskeskuksen Työraportteja No. 90.

Pääministeri Antti Rinteen hallituksen ohjelma (2019) Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Pääministeri Antti Rinteen hallituksen ohjelma 6.6.2019. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:23.

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma (2015) Ratkaisujen Suomi. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015. Valtioneuvoston kanslia.

Palviainen, H. (2018) Työssäkäyvien köyhyys Suomessa 1990–2010. Kansantaloudellinen Aikakauskirja, 114(4): 495–512.

Pyöriä, P. & Ojala, S. (2016) Nuorten työasenteet puntarissa – eroaako Y-sukupolvi edeltäjistään? Yhteiskuntapolitiikka, 81(1): 31–42.

Pyöriä, P. & Ojala, S. Saari, T., & Järvinen, K.-M. (2017) The millennial generation: a new breed of labour? Sage Open, 7(1): 2158244017697158.

Quintini, G. & Martin, J. & Martin, S. (2007) The Changing Nature of the School-to-Work Transition Process in OECD Countries. IZA DP No. 2582. IZA: Bonn.

Rindfuss, R. (1991) The Young Adult Years: Diversity, Structural Change, and Fertility. *Demography*, 28(4): 493–512.

Saloniemi, A. & Salonen, J. & Lipiäinen, L. & Nummi, T. & Virtanen, P. (2013) Opinnot ja työt. Kehityspolkuanalyysi ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden nuorten työurista. *Yhteiskuntapolitiikka*, 78(4): 402–415.

Saloniemi, A. & Salonen, J. & Nummi, T. & Virtanen, P. (2020) The diversity of transitions during early adulthood in the Finnish labour market. *Journal of Youth Studies*.

Scarpetta, S. & Sonnet, A. & Manfredi, T. (2010) Rising Youth Unemployment During The Crisis: How to Prevent Negative Long-Term Consequences on a Generation? OECD Social, Employment and Migration Working Papers No. 106. OECD Publishing: Paris

Shanahan, M. J. (2000) Pathways to Adulthood in Changing Societies: Variability and Mechanisms in Life Course Perspective. *Annual Review of Sociology*, 26(1): 667–692.

Suomen virallinen tilasto (SVT) Työvoimatutkimus [verkkojulkaisu]. ISSN=1798-7830. Työllisyys ja Työttömyys 2019, 2 Työllisyys ja työttömyys vuonna 2019. Tilastokeskus. Viitattu 27.11.2020. http://www.stat.fi/til/tyti/2019/13/tyti_2019_13_2020-05-07_kat_002_fi.html

Sutela, H. & Pärnänen, A. & Keyriläinen, M. (2019) Digiajan työelämä – Työolotutkimuksen Tuloksia 1977–2018. Tilastokeskus: Helsinki.

Tilastokeskus (2020) Palkkarakenne – Koko-aikaisten palkansaajien lukumäärät ja kokonaisansiot kuukaudessa koulutusasteen, iän ja työnantajasektorin mukaan, 2019. http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_pal_pra/statfin_pra_pxt_12rx.px/

Turunen, T. (2009) Nuorten palkansaajien työorientaatiot Suomessa – Tutkimus 18–29-vuotiaiden suomalaisten palkansaajien työkeskeisyyttä lisäävistä yksilöllisistä taustatekijöistä. *Janus*, 17(1): 4–19.

Wilska, T.-A. & Nyrhinen, J. & Tuominen, J. & Šilinskas, G. & Rantala, E. (2020) Kulutus koronan aikaan - ja sen jälkeen. Tutkimus COVID-19-epidemian rajoitustoimien vaikutuksesta kuluttajien käyttäytymiseen, taloudelliseen toimintaan ja hyvinvointiin. Jyväskylän Yliopiston Kauppakorkeakoulu, Julkaisut No. 212/2020.

LIITETAULUKOT

Liitetaulukko 1.

Työskentelykuukausien lukumäärä syntymäkohorteittain ensimmäisen 12 kalenterikuukauden aikana 17 vuotta täyttämistä sukupuolen ja maahanmuuttajataustan mukaan vuosina 2000 ja 2001 syntyneillä, %.

Taustatekijä	Työskentelykuukausia				Yht.
	0	1–3	4–9	10–12	
Miehet	47,3	31,1	15,1	6,4	100
Naiset	40,1	31,4	18,9	9,7	100
Suomalaistaustainen	42,7	31,9	17,3	8,2	100
Maahanmuuttajataustainen	66,0	19,4	10,0	4,6	100
Yhteensä	43,8	31,2	16,9	8,0	100

Liitetaulukko 2.

Luokiteltu työskentelykuukausien kokonaismäärä ikävuosien 18–22 aikana sukupuolen mukaan vuonna 1996 syntyneillä, %.

Työskentelyn määrä	Miehet	Naiset
Ei lainkaan työskentelyä	10,1	7,3
1–6 kuukautta	9,5	6,8
7–12 kuukautta	9,1	6,9
Yli vuoden, enintään kaksi vuotta	20,3	17,0
Yli kaksi, enintään neljä vuotta	39,7	41,4
Yli neljä vuotta	11,2	20,5
Yhteensä	100	100

Liitetaulukko 3.

Luokiteltu työskentelykuukausien kokonaismäärä ikävuosien 18–22 aikana maahanmuuttajataustan mukaan vuonna 1996 syntyneillä, %.

Työskentelyn määrä	Suomalais-taustainen	Maahanmuuttaja-taustainen
Ei lainkaan työskentelyä	8,2	21,0
1–6 kuukautta	7,9	14,5
7–12 kuukautta	8,0	9,8
Yli vuoden, enintään kaksi vuotta	18,8	18,3
Yli kaksi, enintään neljä vuotta	41,1	28,2
Yli neljä vuotta	16,0	8,2
Yhteensä	100	100

Liitetaulukko 4.

Työskennelleiden vuonna 1996 syntyneiden eläkekattuma 18–22-vuotiaana saaduista ansioista eri prosenttipisteissä sekä keskiarvo sukupuolen ja maahanmuuttajataustan mukaan, €/kk.

	Miehet	Naiset	Suomalais-taustainen	Maahanmuuttaja-taustainen
10. prosenttipiste	6,3	7,8	7,4	2,1
25. prosenttipiste	20,6	22,7	22,2	9,5
Mediaani	47,2	46,1	47,2	29,6
75. prosenttipiste	88,7	77,3	83,4	63,5
90. prosenttipiste	127,3	112,5	121,0	97,6
99. prosenttipiste	194,1	172,4	184,7	169,7
Keskiarvo	58,9	54,2	57,1	41,1

Huomautus: Prosenttipisteet kuvaavat muuttujan arvon, jonka alapuolelle jakaumassa jää tapauksista prosenttipisteen mukainen osuus. Esimerkiksi eläkekattuma 10. prosenttipisteen kohdalla kuvaa eläkekattuman määrää, jonka alle jää kymmenen prosenttia tapauksista.

Nuorten työskentely ja eläkkeen karttuminen vuosien 2005 ja 2017 eläkeuudistusten näkökulmasta

Tutkimuksessa tarkastellaan, kuinka tyypillistä 17–22-vuotiaiden työskentely on, kuinka paljon nuoret työskentelevät ja ansaitsevat sekä taustatekijöiden yhteyttä työskentelyyn. Tutkimuksessa myös havainnollistetaan, miten vuosien 2005 ja 2017 eläkeuudistusten eläkekarttuman alaikärajan muutokset ovat vaikuttaneet nuorten eläkekarttumiin.

ELÄKETURVAKESKUKSEN TUTKIMUKSIA

Eläketurvakeskus on lakisääteinen työeläketurvan kehittäjä, asiantuntija ja yhteisten palvelujen tuottaja. Tutkimuksia-sarjassa julkaistaan tutkimuksellisista lähtökohdista tehtyjä ja tieteelliset kriteerit täyttäviä tutkimuksia eläketurvaan ja eläkejärjestelmiin liittyvistä aiheista.

